

Rilsson uppläste derwid en afhandling, öfwer de månggrummiga snäckorne, som förekomma i fritformationen.

Swenska Product-Placatet.

Långvariga frig hade, wid början af aderton- de århundradet, förskött Sveriges handel, utblottat det ännu på penningar och capitaler, samt hotade den inhemska industrien med en fullkomlig undergång. Det bekanta mercantil-systemet, utgången ur Colberts stats-economiska åsigt, yttrade sina verkningar uti alla Europeiska länder, och blott genom des införande hoppades man äfwen hos oss ett säkert botemedel emot det mångfaldigt tryckande onda. Enligt detta systems grundsatser består all national förmögenhet endast i ädla metaller, hvarföre ett folk framför allt bör sträfwa att hos sig qwarhålla och föröka dem. Hårtill bidrager en fördelaktig handels-balance, till hwilkens erkännande mercantil-systemet antagit följande utvägar: 1) Förbud mot införsel af sådana waror, som i landet möjligen kunna produceras, om och deras frambringande blefwe mångfaldt dyrare än genom införsel hos utländningen. 2) Förbud mot utförsel af råämnen, hwilka blott efter undergången förädling kunna utflippas. 3) Gynnandet af utländska råämnens införsel, hwilka sedan bearbetade böra återgå. 4) Gynnandet isynnerhet af egna fabrikers utförsel, för att genom deras utbyte kunna erhålla betalning i klingande mynt. Till winnande af alla dessa ändamål, tjente framför allt: 5) Befordrandet af de inhemska fabriernas uppkomst, genom alla möjliga medel, de må då wara grundade i ett folks lynne, eller genom konstgjorda medel tillskruswade; samt 6) Befordrandet af den activa handeln framför den passiva, den directa framför den indirecta.)

+) Handeln benämnes activ, direct, då en nation med egna skepp inför sina affättnings waror, och med dem äfwen inför utländningens. I motsatt fall uppstår en passiv, indirect handel.

För att sätta dessa åsigt i verkksamhet och winna ett ändamål, hwilket man ansåg wara af högsta inflytande, utfärdades förordningar och påbud i enlighet med systemets anda. Cromwell gjorde början, genom den ryktbar blefna Navigations Acten af år 1651, ehuru föranledd mera utaf hat emot Hollands öfwerwigt på hafwet, än af öfwertygelse om oswan lupptagne grundsatsers rättighet. Emellan såsom nämndt war, tidehwarfwerets allmänna handels princip hade wunnit burkap äfwen hos oss, och man i den ensamt trodde sig finna ett medel att återliffwa utländsk rörelse och inre målmåga, utfärdades, den 10 November 1724, det så kallade Product-Placatet. Des hufwudsakliga innehåll är: förbud för utländske män, att, wid confiscation af skepp och gods, med egna eller befraktade fartyg i Sverige införa annat än sitt eget lands producter. Härpå följde en Förklaring af den 28 Februarii 1726, hwarigenom utländningar förmenas att emellan Swenska hamnar idka frakt, äfwen med inhemska waror, samt inländska handlanden förbjudas att med fremmande fartyg införa andra producter än det landets, hwarifrån det befraktade fartyget är hemma.

Då dessa stadganden utgå från mercantil-systemets grundsatser, måste wi till en början erinra, hwad om desamma i en föregående uppsats (Om Handels-Frihet) blifwit anfördt. Wi wilja blott upprepa: att wid utrikes handel waror alltid slutligen införas till lika värde med de utförda; att en mängd sådana för en wiss summa penningar, utgör alldeles lika stor förmögenhet, som en quantum guld eller silfwer till samma belopp; samt att en product, hwilkens inhemska tillverkning medtager en större del af national-capitalen, än om den köptes af utländningen, derigenom owiltkorligen minskar national rikedom. Desutom, i fall alla nationer, med strängt iakttagande af systemet, wille tillverka fabricater af alla slag, men icke afyttra råämnen, hwarest skulle de förra afyttras, eller de sednare, för fabriernas behof, kunna erhållas? Grundsatzen, noggrant genomförd, leder till en orimlighet, och bewisar sålunda sjelf påtagligast, att den måste wara bygd på en irring i åsigt.

Men då redan sjelfwa principen hwarur alla navigations-acter och product-placater utgått, sålunda befinnes wara fallt, tyckes domen öfwer de samma derigenom wara uttalad. Hårtill komma dock ännu flera andra förhållanden.

Äffigten med all utrikes handel, är att erhålla utländska waror emot inhemska. Ju större mängd af de förra, som kunna tillbytas emot en wiss quantitet af de sednare, desto mera rikts national förmågenheten. Men det är icke blott inhemska national förmågenheten, som härwid bör komma i beräkning. Deraf följer tydligen, att det sätt att inom landet inbringa fremmande producter, hwilket är billigast — eller mestager den minsta möjliga del af inhemska egendom, — äfwen måste vara det förmånligaste. Om en last salt infraktad i en Swenskt fiskebåt af Holländska skepp, kostar på stället t. ex. 300 tunnor råg *) mindre, än om införseln skett med någon annan nations fartyg, så har landet genom begagnandet af fiskebåtar, en utväg till lastens framkaffande, en verklig behållning af nämnde quantitet råg. I fall saltet är tagit i en Franskt hamn, synes det ej vara något skäl, att hellre med förlust afhemta det med Franska eller Swenska skepp, än att med winst införa det medelst Holländska. Wid försäljning af inhemska waror till utländningen, inträffa alldeles lika omständigheter. Ringare omkostnader göra billigare priser, och dessa en starkare affättning, samt tillfälle att med fördel såla eller kanske underbjuda utländska försäljare. Det är således allt skäl att begagna det förmånligaste tillfälle till productens utfrande, detta må då wägas med inländska eller fremmande fartyg. — Det wiktiga inkastet om penningens öfverskott i landet, i fall egna skepp begagnas, är lätt beswaradt; ty der en förlust uppkommit, kan ej blifwa fråga om ett öfverskott; utom det, att största delen af den wägs förlusten (den större kostnaden) förtäres på utrikes orter, eller under resan, till winst hwarken för förtärandet eller de trafikerande sjelfwa.

(Fortf. e. a. g.)

*) All handel är ytterst byte af waror, ehuru penningen är ett underlättande medel att verkställa detsamma. — Wid anspråket af exempel kommer det föga derpå an, om det öfwerensstämmer med gällande priser, blott utförelsen blir riktig.

P u s t i l l.

Wära läsare torde sedan förflidne året påminna sig, huru Kometen redan wid sitt första uppträde förbjade med att spå om wäderteken. Då denna spådom i de flesta fall så lydligen blef uppfylld,

har man häraf hemtat en förnyad anledning att wäga ett ännu ytterligare försök. I hwilket, i stället att förbjuda sig i Mars och April himmelns moln, försöka i regnets och snöns omätliga förräddshus, åka med månen på mensöre genom vintergatan eller med solen några alnar högre upp på horisonten, wiss man hålla sig wid den åt oss på jorden anwissa plats, och de der omgifwande föremålen, samt försöka ett utkast till den wädertek, hwilken under de stundande månaderna kommer att uppenbara sig i wissa våra Swenska tidningsblad. Wi märka då följande:

110. I Post och Utrikes Tidningen skall troligen den nuwarande wäderteken och förändrad fortsara, dock med några mellanskor af frost och barwinter, på de från landsorterna inkommande månads berättelserna, genom hwilken kyla, i fall den länge blifwer bestående, måhända en barlance på foder och gröda, wid den instundande uppbörstiden kommer att åga rum. I April och wid en klarare himmel sbrutser man en mängd stjernfall. Mortaliteten kommer under tiden wiserligen ej att minskas, snarare att ökas, hwilket man dock hoppas se uppvägd af de tätt på hwarandra följande wägsel annoncerna. Dispositioner till förman eller skada för det allmänna bästa, klokares och förstås sjömans åstundan att så sammancopulera sig, de förre med någon hederwärd församling, de senare med någon dygdadel matrona, rättelser för gårdagsbladet, m. m. omwexla troligen med meteorologiska observationer och politiska nyheter till årets slut.

210. I Journalens twenne kuswudsegl, collegial och utrikes nyheter, kommer att blifwa samma wind som under de föregående månaderna, någon gång blandad med en poetisk wälsignadt öfwer melancholiens förstrålliga följer *) efter Nyårsdagarnes lysande bordsbaler. Kommer någon gång seglat sen att verkställas med artister, för hwilka man icke sjelf will utgifwa sig såsom författare, låter man dem omslämplas af närmaste gästfäder till Insån

*) Journalen började i år sitt första nummer med ett poëm kalladt: *De la nebolien*. War det en hemsk föreläsa af det försuina eller en dyfter aning om det tillkommande, som på årets första dag framlockade ett så klagande och rörande melos, eller war det båda delarne? Wänne den icke i anledning häraf skulle tåla wid att taga sig ett quartals *Journal* i gynnans ställe?

da, hwarefter de under namn af till införsel, tillåtna och riktigt förtullade, förändas till det allmänna packhuset att undgå sitt eidsmärke, och sedermera i landet fringspreidas och försäljas.

3:o. Sedan Argus den tredje, på det nya året, låtit fullhugga åstfälliga försorkade träd och derigenom gifvit en mera beständ, fri och opartisk utslag öfver allmänningen och det publika, samt förskonat sina läsare mer än wantigt för de Fransyska glosforna, och lemnat de långträdiga, egna betraktelserne och det litteraira kabblet derhån, har man att hoppas det han, under löppet af de franskribande weckorna, skall söka att efter hand allt mer nalkas sin bestämmeelse, utan att såsom en haj vilja sluka icke blott nordsjöns stöckfisk, Rögarens gerst och hasiwets storamiraler, men äfwen hela academier med deras samtellige lärostat och berijning, in- och utländska professorer, hela tredaktare med last, mask, ankare och tabbelsåg. Troligen får man dock ännu se en och annan swamp uppståta och frodas, på talet af det ofantliga upplagshuset för inregistrerade utslag och protocoiler, äfwen som en och annan borstnegliga i mesfalten, dock torde man derjemte, af den gynnsamma wäderleken, ha att wänta åstfälliga goda rubimaterier till fårgkostor wid en blifwande räkning af wiså stående nationalfigurer, så i administratio som civil wäg. Någon poetisk wästanstågi eller högre filosofihist spärning med wingarne har man deremot icke skäl att förmoda, sedan Konung Inachi af Kometen verkställda inbalsamering, samt skäggwälningen af herrar Freds förslag och Argus i Olympen, både på wers och prosa tillrättligt löft wiså dårskapen af att wiså dansa utan ben, flyga utan wingar, eller med dagblagsstrisweriets forrwebslickor upplysa wetenskapernas mångfaldiga schakter och outtdömliga malmgångar.

4:o. I Stockholms Posten wäntar man en fortfarande nordost-wind, ämningone till April månads slut, då wid den inträffande wärman från en och annan grasskrift några gedna strån kan ske komma att uppfljuta. Likwäl wägar man ej med säkerhet förutståta denna wärliga inwerkkan, af den yttre Maji-wärman på den inneboende December kylans ännu oupplösta ismassor. Daktadt den gifna försäkran att "man ej mer ernar beswara än mindre a weta dessa mot oss, och wår tidning rigtade liberligast wisor, såsom Markalls sömnlösa Nätter,

Den dumma skolan, parodierna på tragedien Blanka, jemte Berättelsen om den namnkunniga bataljen i Herr Mag. Wiborgs bok "Låda", torde man dock utan förwäntning wäga emot se en och annan wäderwärfwel af ofwanbesagde nordost wind, till exempel wid en recension öfwer Herr Alexanders prästkrift, der redactionen, — iaktande helt och hållet hafwa förgåtit det fordna haltande yttrandet om författaren — kan numera, sedan denne inträdt i den academiska lagerstogen, pligtskyldigast och med godt samwete berömma honom, likwäl under åstfälliga sidobugg mot wiså andra, hwilka i liberliga quäden utgjuta dräggen af det allmänna owettets giftström öfwer personer icke blott med tjocka hufwuden, utan äfwen med "tjocka magar". I Junii månad torde man dock hafwa att förbida en och annan wäderwärfwel, till styrko och uppmuntran för halfårs prenumeranterna; såsom några på hwarandra tätt följande naturphenomener, berättelser om en och annan i de Afrikanska öknarne irrande resande, naturalhistoriska upptäckter, t. ex. om myggornas lefnadsätt inom och utom hus, samt bromsarnes musikaliska anlag och soireer; vidare om den nya committeén, och slutligen, i fall af en tredje Dd alman, ett gällt härskri, blandadt med åstfälliga strån, om liberalismens förträfflighet i Stockholms Posten. Skulle ej detta inom 24 dygn ge bra en önskad werkan, ingifwer man publiken ett exemplum hopblandadt af kärleks-noveller, små reflexioner och filosofiska betraktelser, hwarefter säkert en god och wälgörande sömn insinner sig.

(Slut. e. a. g.)

— + + —

På tidningen Kometen för innewarande år 1826, kan, i Herr Normans och Engströms bokhandel, prenumereras med 5 Rdr Banco, stäm-pelafgiften inberäknad. Ett litet antal exemplar af sjerndels årgången 1825, är, emot en afgift af 1 Rdr 24 s. Banco, ännu att tillgå. Requirenter i landsorterna betala serfildt 2 Rdr nämnde myntsort, för en hel årgång, i Postförwaltarsarsmode.

Stockholm, 1826.
Tryckt hos Holm & Carlsson.

Lördagen den 25 Februari 1826.

Inrikes Nyheter.

Sockholm. Hans Excellens Herr Friherre Nålamb har nyligen varit illa sjuk, men lär nu befinna sig något bättre, så att man kan hoppas Hans Excellens' fullkomliga återställande till hälsan. State-Rådet Herr Grefve Löwenhjelm lär, såsom det berättas, vara utsedd till Ståthållare på Drottninghoms Slott, då H. E. Herr Friherre Nålamb lemna denna befattning.

Om man får sätta tro till privata bref, som i dessa dagar från Wisby ankommit, skall Borgmästaren i nämnde Stad, Lagmannen Grefvesmuhlen nyligen med döden afgått.

En Tidning har nyligen berättat, att en Komité, under presidium af H. K. H. Kronprinsen skall nedfattas för Rikets Sjöförhvar. Samma Tidning förmodar, att fråga torde förekomma om Orlogsfloottas afläffande. Vi kunna icke wederlägga denna förmodan; men otroligt synes det oss, att ett sösvaremedel, som i fornda dagar gjort Riket så mycket nytta och i betydlig mon bidragit till såderneslandets ära och självständighet, nu helt och hållet skulle försvinna.

Swenska Product-Placatet.

(Fortf. fr. N:o 15.)

Till ungefärligen samma resultat kommer man, wid granskningen af förbudet för utländske sjöfarande, att idka frakthandel inom en fremmande stat. — Wigtigast för ett land är en liflig inrikes omsättning; ja, af all handel bidrager den inhemska starkast att öka national rikedomens*). Derföre böra och alla medel begagnas, till att låtta och underhjelpa den inre rörelsen, hwartill en beqväm och billig transport af waror emellan inrikes platser isynnerhet bidrager. Naturigtwis ligger deri både säljares och köparens fördel, att detta kan ske med så ringa kostnad som möjligt, och genom utvägar, hwilka för dem hwardera kan funna synas lämpligast. I fall då en utländsk skeppare, gymad af wiså omständigheter, kan verkställa transporten för antagligare wilkor än inhemske män, synes det icke vara anledning att härifrån utestänga honom. Fördelen af hans begagnande blir en rättare inre waruomsättning, billigare priser och således utan allt twiswel en lifligare inländsk handel, hwilken måste uppmuntra till en starkare waruproduction. All monopolistisk besättning af inhemska fartygs ägare måste tillika upphöra, genom utländningens medtåflan. — Härwid inwänder man med skäl, att om en utrikes sjöfarande kan finna sin winning wid frakthandel mellan fremmande hamnar, måste han härwid hafwa erhållit åtminstone någon behållning, hwilken af honom utföres, till verklig minskning i national förmögenheten. Anmärkningen är wisserligen till en

*) Till denna för någon läfars kanske paradorer sats, er na vi återkomma wid ett annat tillfälle, och höra då söla att g. kon föra den.

det grundad; men om deraf slutligen följer en för-
 lust för det folk som begagnar den utländska frak-
 ten, förtjenar att närmare skärskådas. Utländningar
 betala sina behof öfverhuswud dyrare i ett frem-
 mande land än des egn inwånare, emedan de för-
 ra ej kunna känna och begagna alla utwägar till
 bättre priser. Deras winst för gjorda frakter kan
 derföre icke blifwa så betydlig, att de i längden kun-
 na täfwa med infödde, hwilka härwid alltid hafwa
 fördelen på sin sida. Och den behållning utländningen
 möjligen kan tillwinna sig, ersättes åter af den öka-
 de production, hwilken ständigt är följden af en lifligare
 waruomsättning, i detta fall besordrad genom det frem-
 mande bitrådet. Emellertid bidrager concurren-
 cen att hafwa det uteslutande monopolium, hwarigenom
 inhemiska skeppare kunnat uppskatta sina frakter så
 högt te för godt funnit; och sedan detta upphört,
 och skeppägare blifwit nödsakade att nöja sig med
 en liflig winning, skola de genom den fördel be-
 kanskapen om utwägar till de lindrigaste priser lem-
 nar dem, lätt vara i tillfälle att utan förlust icke
 blott täfwa utan äfwen underbjuda utländningen.
 Ett sådant förhållande måste framför allt inträffa,
 om stadernas skeppning och handelsprivilegier
 upphöra, samt kustbebyggare af alla slag tillåtas att
 ingå i frakt-företag, både på utländska och inhemiska
 platser. Med dem kan ingen utländning täfwa i
 billiga hyror, och för landet wore en sådan allmän
 frihet i sjöfart en oberäknelig fördel.

Sådana resultatet lemna en efter allmänna
 stats-economiska grundsatser anständig underökning, och
 i afseende å Sverige serstildt, med hänfikt till
 Product-placatet, torde en blott flygtig öfver-
 leda till föga önskanwärda slufföljder. Så snart
 detta placat, med de utaf sakens natur föranleda
 Seglations-Ordningar och Tulltaxor, hunnit inskrän-
 ka och genom wiså reglementen förswära tillförse-
 lsen af utländska waror, samt tillika förmena inhemiska hand-
 lande att efter eget wal och hwad commercie-
 förhållanden kunna föranleda, öfbrdt så befrakta
 fremmande fartyg, skulle naturligtwis den lifliga
 waruomsättningen, om icke brädsförtadt åtminstone
 snåningom aftaga. Alla band och inskränkingar,
 huru obetydliga de och må synas, quåfwa obemärkt
 men steg för steg en verksamhet, för hwilken fri-
 het från allt twång är så nära förenadt med des
 inre lif, som med handelen. Denne har alldrig lätit

länka sig efter wiså beräkningar och affigter; den
 will tvertom alltid styra dem. Men den fordrar
 och intet annat stöd eller uppmuntran, än skydd och
 trygghet wid sina företag. Träffande riktigt war
 derföre det swar en Brittisk minister skall hafwa
 erhållit, då han frågade löymännen i en betydande
 handelsstad, hwarigenom han kunde gagna deras
 rörelse: att de wore säkrast betjente, i fall man
 ihågkom dem hwarken med godt eller ondt. Natur-
 ligast utskakar handeln sjelf sina wägar, och den
 har alltid nått sin högsta glans och utbildning,
 hwarest den fått fritt och obehindradt utveckla sig.
 — Men sådana kunna ej werkingarne vara af ett
 product-placat. Detta måste, genom sin inre be-
 skaffenhet, owilforligen minska all affättning, der-
 igenom att den förswäras densamma. Men en
 nedsatt affättning på natur- eller konst-afster af hwad
 namn de vara må, skall nödwändigt äfwen leda till
 productionens aftagande; ty dennas verksamhet beror
 af den mer eller mindre lifliga waru-omsättningen.
 Ännu har ingen derwid funnit sin fördel, att fram-
 bringa producter, för att behålla dem för egen
 räkning. Härtil kommer, att de inskränkingar
 fremmande genom de stadgade förbudena lida, gif-
 wa dem anledning att med högre tull- och andra af-
 gifter belägga utländska skepp, till att förswära
 deras och underlätta egna undersåtens seglation.
 Dessa öfde kostnader, måste uppstegra de utförda
 artiklarnes pris; men denna omständighet minskar
 åter afnämarnes begärlighet efter de utbudna wa-
 rorna. — På en annan sida måste, genom de hin-
 der dem Product-placatet lägger i wägen för en fri
 täflan för utländska nationer, att tillföra oss sina
 eller fremmande producter, priset på dessa hos oss
 nödwändigt stiga. Följden af allt detta blir således
 onckligt, att våra egna utförda afster hafwa en
 minskad affättning; men fremmande hos oss införda
 stiga i pris. Det är lätt att afgöra, huruvida
 några national winst deraf kan uppstå. Och att
 minskade hinder alltid nedsätta de utländska waror-
 nas inköps-wärde hos oss, det hafwa wi erfart,
 äfwen ganska nyligen, wid hwarje förunnad större
 frihet i handel och gemenskap.

Genom förbudet, att, till in- och utförse-
 lsen af egna eller fremmande afster, obehindradt begagna
 utländska fartyg, har ett monopolium blifwit lemnadt
 åt inhemiska skeppare, ofta tryckande för öfriga hand-
 lande medborgare. En Ewensk wara kan genom

wissa omständigheter hafwa wunnit stark efterfrågan på en utrikes ort; det är af wigt att skyndsamt få den ditfänd, för att icke förlora conjuncturen, men då möter hindret med transporten. Händelsen kunde så fogas, att egna fartyg ej wore att tillgå, och de fremmande så ej användas; eller om och de förra skulle erhållas, står det dem i alla fall öppet att så högt de för godt finna uppdrifwa sina fordringar. Sålunda kan antingen genom brist på lägenhet tillfället alldeles gå förloradt, eller och torde kostnaderna så högt uppstegras, att det ej widare blir någon fördel att begagna detsamma. — Men till ännu större förluster leder samma twänghändelse af ett inom eget land uppkommet tryckande behof af någon utländskt wara. Emedan endast det landets skepp som producerat detsamma, får befraktas till dess införsel, måste häraf det fall ofta inträffa, att de ridsse idkande, wid bristande Swensklågenhet, komma att helt och hållet bero af utländska skeppares godtycke. Dessa möter då intet hinder att för sitt lemnade biträde beskatta fremlingen så högt de behaga; och här uppstår då i förhållande af det kommerciela systemets egna åtgärder, ett utgående af penningar ur landet, genom samma medel som de skulle quarhållas. Och om den bristande waran är ett rent nödwändighets behof, t. ex. salt eller, under misshäp är, spannmål, så finner man lätt huru tryckande det gållande förbudet måste blifwa, genom ett, äfwen af transportkostnaden, ökad pris. Man omtalar äfwen en icke långesedan inträffad händelse, af sådan beskaffenhet. Wid en inträffad spannmålsbrist kunde denna ej afhjelpas, i saknad af Swenska fartyg, eller emedan de utländska hufvorna wore så högt uppdrifna. Den behöfswande klassen fick dyrt betala det konstgjorda stråfwandet till national rikedom.

(Slut. e. a. g.)

Recension.

Dikter af Karl August Nicander. Andra Häftet. Stockholm, hos Nestorius, 1826. 60 sidor. 8:o.

Det sbrnämsta stycket i detta häfte, utgöres af Fosterlandskänslan, Skrift, belönt med andra Guldpenningen i Swenska Akademien, 1825, hwilken intager 27 sidor. Med skäl har förf. kallat den Skrift; ty hwarken benämningen

ode, elegi, lärodikt eller epos, o. s. w. är lämpig på detsamma. Swad poemet i och för sig selt angår, har det ättilliga förtjenster: en ganska correct, omsorgsfullt utbildad och wälljudande så wäl dietion som werkbegnad, och flere werketigen rätt wädra ställen; men ett organiskt helt är det wäl icke. Först en inledning af tre strofer, om skissanden mellan tanke och känsla; artig och behaglig, men så att den med lika fördel kan begagnas till början af ett skaldestycke öfwer hwilket ämne som helst. Deresier ett kort utkast till teckning af kärlek i allmänhet och kärleken till fosterlandet. Så en liten dikt om en Europeisk seglare, som kommit till nya werlden, der allt ler emot honom och det förwånade folket hujder honom krona och gudomlig dyrkan; men den sjunkande solen påminner honom om hans fosterland och han ilar åter till hembygden. En sinnrik, träffande och mycket wäl utförd uppfinning. Nu öfwergår skalden att antyda sitt eget eller i allmänhet skalders förhållande till fäderneslandet: en liten besynnerlig mosaik utaf små miniatyrbilder af Firdusi, Tašo Ossian och Dwidius, utan något slags sammanhang dem emellan. Deremot har förf. nästan icke widrört den wäsentligaste punkten, genom hwilken skalden står i beröring till fäderneslandet, neml. språket. Utan någon synnerlig förmedling meddelas deresier ett kort poetiskt sammandrag af Swenska historien, egentligen symboliska teckningar af Gustaf Wasas, Gustaf II Adolfs och Carl Johans bedrifter. Från dessa ryckes läsaren, besynnerligt nog, till en taffla öfwer Napoleons lefnadshändelser, kanste dock det wadrasse i hela skriften, och sedan till en öfwer Crekernas närwarande frihetskamp, och skaldestycket slutas med den gifna förskräkan att

”Så stor skall eder seger blifwa

Som er kärlek varit har.”

samt wäder så naturligt den frågan: Iwar finnes här den enhet som ordnar all denna mångfald, och gibr den uppfattlig under en total föreställning i phantasten eller under ett total intryck i känslan? Detta oaktadt medgifwer man gerna, att poemet har flera spridda ganska wädra partier, och torde, enligt ett sammanslämmande omdöme af flere bland dem, som i Swenska Akademien ähörde uppläsning, icke blott of sista utan och af det föregående årets belönda täflingskrifter, icke blott kunna måta sig med de samma, men äfwen gbra dem allt företräde förbigt.

De öfriga stytterna, äro obetydliga. Enligt rec.
emå dta tycke, skulle han framför de öfriga utmärka
Wägen. Detta lilla stycke är en ren och enkel sym-
bol af Känsla.

Ett bestyrkande afwärt ofwan sålde yttrande,
wilja wi meddela några af de we. ser med hvilka
förf. besjunger Napoleon.

Denna hjettes örnar sögo wida,
Intet mål war satt för deras färd.
Segren höll han fjettrad wid sin sida,
Som de gamlas öde fruktanswärd.
Zemt för segertecknens mängd behöfdes
Annan gräns: den gamla blef för trång.
Folket fröjdades: des frihet söfdes
Af hans bragders jubelsång.

Såsom fåglarne wid Norra polen
Sitta stumma uti Isfrens skygd,
När den bystert södna midnattssolen
Flammar öfwer fjell och dalars bygd:
Liffå harporna och Skaldesången
Lego stilla på Eröfrarns ban.
Diktens strålberönte Gud hölls fången
Af den wäldige Titan.

Under det han stänkte jordens throner,
Sjelf sitt Epos med sitt swärd han skref.
Orden woro Galliens legioner,
Och en rhapsodi hwar slagting b'ef.
Fridens lyra wägade ej blanda
Sina toner med trompetens ljud,
Då han brottades med tidens anda,
Och i henne med en Gud.

Det gudomliga är tyst som natten,
Då det mäktigast kring werlden går,
Öfwer tidens stora, djupa watten
Stråfwar det, men lemnar intet spår.
När fullbordans timma sist är slagen,
Och des werk är spåddt, framträder det
I en himmelsk speknad, södn som dagen,
Skädd i ljus och majestät.

— — — — —
— — — — —
Frid med Hjetten, der i hög han hwilar:
Blott försoning talar ur hans grift.

Mot hans namn har ödden inga pläs,
Mot hans flugga tablet inter gift.
Lefwa skall det stora han fulländat,
Förlia genom tiderna hans namn,
Då det sten, som endast bräunt och bländat,
Atergått i intets samn.

Antiquariskt Curiosit.

Wid norra ändan af Ladoga sid ligger Wala-
mo holme, med ett derpå bestintligt Ryskt-Grefiskt
munkkloster. På des fyrkogård förwaras en graf-
sten, med följande inskrift:
På detta ställe är begrafwet,
År 1371 i jorden nedlagdt,
Svenska Kungen Magni lif.
Han mottog heliga dopet
Och blef Gregorius nämndt.
Han 1336 i Sverige söddes
Och 1360 på thronen uppsteg.
Med wäldig härsmagt han
Lwa resor frig mot Ryssland förde,
Och derpå swor att friget sluta,
Men bröt sin ed och anföll of på nytt.
Då råkade han ut för häftig storm,
Hans härsmagt då i Ladoga begrofs,
Af Flottan sägs ej spillra mer,
Han sjelf b'ef fringwäckt på ett bråde,
Tre dar och nätter tre bewarades af Gud
Från ödden uti watten frästes, och bars
Af wägorne till Kostrets strand.
Af Munkarne han upptogs och till Klofret bragtes
Der innan fort han med det Helga dop blef upplyst.
Derpå, i stället för en kunglig krona,
Han Munk drägten sig iflådde
Och lefde ån tre dar samt ingick sedan
I Paradisets sälla lif, och wi nu ewigt
Hans minne sira här.

Denna grafskrift är affattad på Ryska, i en
rimmad gammalmodig wersart, hwaraf i öfwerfätte-
ningen endast metern är bibehållen.

— — — — —
M ä t t e l s e.

N:o 15 sid. 4 spalt. r. 3: st. [i några ex.] wäl
gen l. twålningen.

Stockholm, tryckt hos Carl M. Carlsson, 1825

R o m e t e n.

N:o 17.

Onsdagen den 1 Mars 1826.

Inrikes Nyheter.

Stockholm. Förlidne gårdags afton var Bal hos H. E. Herr Grefve Carl De Geer, hvilken D. M. W. Konungen och Drottningen, samt D. D. K. K. H. H. Kronprinsen och Kronprinsessan täcktes bewisla.

Kammarherren Friherre L. E. von Stedingk och en Grefve Rosen lära, i egenkap af Ambassads-Secretérare komma att äfblisa Hans Excellens Herr Grefve von Stedingk till Petersburg.

Kongl. Theater-Directionen skall, såsom det berättas, wara betänkt på uppsättandet af en ny Opera kallad Ferdinand Cortez, till den högtidligheten, som instundande war komma att ega rum i Huswudstaden. Directionen lär redan hafwa gått i sbrfattning om anskaffande af kostumer m. m. för denna piece.

De lærer numera wara bestämdt hwilka Corps ser komma att deltaga i öfningarne å Ladugärgsgården det instundande sommar. Då flere stihattiga uppgifter i detta affeende varit i Tidningarne införde, anse wi det icke wara öfwerflödigt att här meddela, hwad wi nu tro och med säkerhet weta. Enligt de underrättelser wi af tillförlitlige personer erhållit, skall lågret komma att utgdras af Lif-Regementets Dragoner, Husarar och Grenadierer, Uplands, Södermanlands, Helsinge, Merikes, Wernlands och Dal-Regementerna, samt en battailon af Wernlands Jägare. Måhända torde dock den lungrota, som nyligen åter skall hafwa uppkommit här i Staden, ägga hinder i vägen för Cavalleriets hitkomst, så wida sjukdomen icke dessförinnan upphör.

Swenska Product-Placatet.

(Slut fr. N:o 16).

Sedan en obehindrad bytesshandel, genom Product-Placatets utfärdande, hade upphört, måste utförseln af våra inhemska natur- och konst-äster småningom inskränka sig till smärre beställningar, gjorde af utländningen. De som blefwo ombud för dessa åtgärder, exporterade äfwen de begärta warorna samt fingo sålunda all import obemärkt sig underslagen. Härigenom har åter ett monopolium steg för steg utbildat sig, hwilket dels stadgar de förra, dels är af en helt och hållet ny art. De så rikare och mera kände handlande, i hwilkas händer den utrikes rörelsen fallit, kunde nu, då de genom sitt ringare antal icke hade swårt att leda all både ut- och införsel, snart efter sina fördelar bestämma fraktkostnader samt priserna på alla waror. Det blef dem icke swårt, att skrämsligt fatta ett beslut, huru lågt de skulle nedfatta de inhemska wid sitt uppöpp, äfwen som de utländska wid deras försäljning. Och när man härmed förenar den åt skåderna ensamt förbrunnade rättigheten till waru-uppöpp och affättning, samt den åt ett ännu inskränktere antal lemnade tillåtelsen, att handla med utländningen, har man ganska lätt att inse huru ett monopolium grundadt och stadfäst genom så många privilegier och utestutande företräden, snart skulle blifwa tryckande för landtmannen och producenter utom skåderna. Utan allt twifwel är således den sagan riktig, att landets inre näringar och wälmåga astagit, sedan man föll på det olyckliga försöket, att genom konstligt tillkapade medel, tillafom i drifhus fångar och frukor, uppdrifwa skåderna till stor och wälmåga. Och äfwen det sista tillseendet blef stått, genom

de band Product-Placatet lade på all fri handel och gemenskap.

Genom den utestutande förmånen af utländska producters införsel, hwilken wi, i det föregående, hafwa wisat tillfalla wiså exporteurer, uppkommer ännu en annan högst wigtig förlust för landet. Naturligtwis återhemtar Skeppsredaren sina waror från den ort, dit hans fartyg affseglat, och der han genom det utförda wärdet har ett tillgängligt bytescapital. Det skulle förorsaka honom kostnader och förluster af alla slag, om han i den ena handelsplatsen wille aflossa sin last, och återintaga en ny uti en annan; utom det att han på detta sednare stället ej wore i tillfälle att direct betala den samma, och alla omwägar göra utgifter. Men nu hånder icke sällan, att der en export-artikel ganska wäl betalar sig, der besinnes den önskade importen redan i andra handen eller annars dyrare. Genom omständigheter af detta slag, har landet säkerligen redan förlorat oerhörda summor, och fortfar allt framgent i sådana förluster.

Då rikare exporteurer, genom det monopolium ofständande Placat förskaffar dem, alltid måste äga de betydligaste fordringar på utrikes orter, så äro de äfwen i tillfälle att ganska mycket inverka på kursen, och dermed drifwa ett mäktigt wingleri. Intill år 1720, eller innan Sverige ännu hade något pappersmynt, kunde icke fråga blifwa om kurs-förhållanden. Dessa förantedas wäl egentligen af en cirkulerande sedesstock, utöfwer det nedsatte hypotheket; men wexelägare och försäljare kunna dock härwid drifwa ett icke ringa wingleri, isynnerhet under wiså för dem tjenliga omständigheter, och dessa hafwa för winningslystnaden blifwit allt mera gynnande, sedan Product-Placatet utestängt all utländsk medtåflan.

Utrymmet för en tidnings-artikel tillåter ej en större omständlighet wid upptagandet af alla skäl emot den stadga hwars stadlighet wi sökt utreda, eller en större widlöfthet wid deras utveckling; men wi förmoda likwäl att det anförda är tillräckligt att fästa uppmärksamheten wid den samma. Säkertligen stela wid ett upphäfwande af Product-Placatet flera förändrade förhållanden inträffa, och kanske äfwen enskilda förluster, sedan näringarne under ett helt århundrade genom den samma fått en beständig rikning; men i fall detta upphäfwande sker småningom och stegwis, torde de flesta olägenheter

uteblifwa, och industrien lätt wänja sig wid det nya, för den samma öppnade fältet. Och i alla händelser bör det helas fördel gälla mer, än några individers möjlige skada. Så snart en förändring icke sker brådskotadt, jämla sig arbetsdriften och speculationen oförmärkt efter omständigheterna, och en alldeles nyskapad werksamhet har, utan starka bryningar, inträdt i stället för den gamla, upphörde.

Såsom förswar för Product-Placatet, använder man Englands exempel. Man föderer att detta land stigit i rikedom och magt, att dess fabriker och handel fått en mångfaldigt starkare liflighet, efter utfärdandet af Navigations-acten. Wisertligen inträffade alla dessa lyckliga förhållanden, efter utfärdandet af nyskämde act; men de wore för ingen del följder af den samma. Det är från Englands segerrika sjökrig med Spanien, Frankrike och Holland, hwarigenom dess talrika besittningar i alla werldsdelar blefwo betryggade, från dess öfwerwäld på hafwet samt flerfalt förblade affsättnings-platser, som dessa följder måste härledas. Desutom bör härwid komma i beräkning den Engelska nationens utmärkta anlag för mechanisk arbets-skicklighet, samt dess alltid med yttersta sorgfällighet använda bemödande, att producera fabriker efter olika nationers olika smak och behof. Utan dessa omständigheter hade England icke rönt fördelaktigare werkan af sin navigations-act, än Sverige af sitt product-placat. Och det förra landet har, efter större skiften i sakenas allmänna läge, såsom t. ex. wid den allmänna freden år 1815, rönt så många tryckande olägenheter af nämde act, att denne ofta warit ett mål för de mest grundade anmärkningar, och torde, då liberalare grundsatser småningom börjat göra sig gällande, icke mera kunna räkna på långwarigt bestånd.

Ett annat, wid första påseendet ganska wigtigt skäl, uppställer man äfwen för att styrka gagneligheten af Product-Placatet. I fall utländningar lemnas obehindrad rättighet, att idka handel och frakt till och inom Sverige, stola de snart, förmenar man, i den grad bemäktiga sig denna rörelse, att landets egna medborgare, utestängde från all besättning och allt tillfälle till sjöfart, måste upphöra att egna sig häråt, hwarigenom staten, wid infallande krig, ser sig utblottadt på tjenligt och wid yrket inwandt sjöfolk. Detta skäl skulle på en gång nedslå

alla infäst emot Product-Placater, i fall de befarade föjderna werkeigen kunde inträffa. Men sådana förhållanden äro tydligitvis omöjliga, i händelse man icke låter ett tryckande och obilligt monopolium fortfara att quäfwä all inhemsk näringsdrift, i det man lemnar fremmande öffröd frihet i deras företag. Så snart allmogen wid Swenska kusterne återfår sin uråldriga och så naturliga rättighet, idka sjöfart, skall icke blott utländningens fraktwinst snart till inret göras, utan också hwarje kustbo födas och uppfostras till sjöman. Alla swärigheter att erhålla öfwadtt sjöförf måste då upphöra, i stället för att man nu, wid monopolier och tillstrufwadtt twång, med det lilla antal metrosfer war actiwa handel begagnar, swäriligen torde kunna bemanna tre eller fyra linjeskepp. Gustaf I och Carl XI kände inga Product-Placater, och de bygde dock mäktiga flottor, segerrika under deras söners regering. Det är friheten som tillskapar rikthet och öfwerflöd; twånget är en sirocs wind, som förörder allt lif och quäfwer dess utveckling. Synnerhet genom förlusten af sin seglationsfrihet, blef Swenska allmogen långs de widsträckt kusterne afwand att skeppa wed, m. m. till Stockholm. Finnarne lärde sig att begagna sitt mera gynnande läge, och fortfara att beskatta oss, under det rika skogar inom eget land stå obegagnade. Man har använt flera medel att afhjelpa denna olägenhet; men det onda har ännu ej blifwit angripit i sin rot. Långt aflägsen torde dock ej den tidpunkt wara, då Swenska medborgare fritt få använda sina krafter i hwarje löslig näring, utan att hämmas af monopolier, privilegier och andra tryckande hinder och band.

— + + — *Amvisan*

Betraktelser öfwer den så kallade Nya Skolan.

Will man, i afseende på den så kallade Nya Skolan inom såderna-landets witterhet, — så som förhållandet är med densamma i alla andra länder — sätta dess wäsende i behandlingen utaf ämnen af en djupare betydelse, och i ett mera skimrande, mera på intryck i phantasten och känslan beräknadt utskrande, än det i de gamla Skaldebesrefwen och Moral-Satirerna war öfligt, så måste man wäl wälna de fleste yngre eller efter 1810 uppträdde

skaldar, till denna skola. Icke allenast de som egentligen och till sitt innersta äro academiskt stämde, hafwa sökt undanslymma detta under en, så widt möjligt är, efter nyare åsigter bildad diction, — hwar på flere exempel skulle kunna anföras, i fall ej den gamla anmärkningen: *exempla sunt odiosa* hade fått giltighet — utan äfwen nästan de fleste af äldre witterhetsidkare, till och med de som häftigast stridde mot den nya skolan wid dess första utbidning, hafwa småningom sträfwat att bemäktiga sig denna ton. Swenska skaldekonsten har således onektigen efter uppkomsten af ostanämnde skola, antagit eller åtminstone sträfwat att antaga en mera poetisk st, en mera phantastisk färgblandning, så att det är endast twenne af de under sednare åren framträdde författare, neml. Herr von Becker och Lindenberg, hwilka, af en ganska gifwen inre tillräcklig grund, öfbrändradt bibehålla och uttrycka den fordena tidens torla, höid och magerhet.

Uppkomsten af Nya Skolan, kan icke tillskrifwas endast några poeters fälsånga begär att göra uppseende, utan måste, då den uppstått i alla länder, anses för en absolut nödwändig följd af menskliga odlingens fortskridande utveckling, och dess sträfwan är icke, enligt hwad någon gång blifwit föregifwet, att afgåra huruvida ett wist namn framför alla bbr beprisas, eller en wist författare af unga witterhetsidkare tagas till utestutande mönster, eller om wisa werkslag bbra begagnas framför andra, utan att i wetenskap och konst utveckla de högsta idéer, de yttersta lagar för allt intellectuellt lif. En strid på lif och dödd blef härwid en nödwändig följd, då en häftig motwerkkan uppstod, förantledt af godtyckligt antagna auctoriteter, inskränkta åsigter, ensidig makt och föråldrade fördomar. Men en sådan strid är icke möjlig utan ungodom och exaltation, och unga exalterade män — på sin tid utmärkta med spottnamnet *Phosphorister* — började den remsurion i Sweriges witterhet, hwilken sedan inträffat. För att få ett redigt och opartiskt begrepp om rätta förhållandet, bbr man alltså sitta mellan de förändrade åsigter om skön konst och dess behandling, som man pågår beledna med namnet: *Nya Skolan*, och de första förantledningarne dertill, hwilka gifwas af *Phosphoristerna*. Hos dessa ligger wiserligen, fastän embyotiskt, de första frön till det så wäl berömliga som tadelwärda hos nämnde skola; men denna är dock

något annat än de förra, på samma sätt som trädet icke är detsamma med roten. Det ligger i sakens natur att all exaltation är ensidig, samt att all ungdom är obetänksam och likväl jemnt kånmande sig i behof af stöd. Phosphoristerna sökte detta i den Tyska litteraturen, och då denna, med en förundransvärd allsidighet, i sig upptagit alla eller åtminstone de förnämsta nationela och temporela riktningar, dem poesien på olika orter och tider har att förete, och sålunda uppstått mindre som en egentlig Tysk än som en allmän Europeisk litteratur, var walet af detta stöd sådant det borde vara. Men olyckligtvis togo Phosphoristerna till bestämmande ideal, hwad de bordt begagna endast såsom ledande exempel, och första budet i deras Aestetik blef, att allt hwad Tyskarna gjort skulle på Swenska efterbildas. Då nu de förre, jemte det förträffliga de framafstrat, äfwen gifwit upphof till mycket flert, omöget och förwändt, så wäkte detta podande på en sådan ofelbarhet en billig och hälsosam opposition, och den ur Phosphoristernas fotspår utgående nya skolan handlade alltså ganska wäl betänkt deri, att den först sökte affläka sig denna ensidighet. Detta har ordet Karbunkel på tio års tid icke i något Swenskt Skaldestycke förekommit, och sonnetter blifwit rätt så sällsynna som Swenskt sjuwermynt. Det war annars egentligen dessa sonnetter, hwilka till en början så lifligt wäkte den gamla skolans harm och förfräckelse, och till hwilkas slitiga frambringande den nya retades af denna ofta så ibliskt ytttrade motwilja. De fleste sonnetter woro ock, i följd af deras upphof, werkeligen drefster. Och då allt dåligt förtjenar att tablas och förkastas, må man icke wilja ursägta en usel sonnett mera än all annan dålighet. Doct torde det icke kunna nekas, att i selskwa sonnettens natur, så dålig den ock annars må vara, ligger någonting, som ger den företräde framför alla andra poetiska uselheter. Huru önskeligt t. ex. att tragedierna Blanka, eller Carl Knutson varit affattade i en sonnett, så hade de ombiligen kunnat innehålla plattheter i mer än fjorton rader, då de nu äro uttånjda öfwer flere ark!

Men för att återkomma till selskwa grundläggarna af den Nya Skolan, må anmärkas, att det snara upphörandet af deras å bane bragta ensidigheter, mycket bereddtes af den tidigt nog yppade skiaktighet emellan dem selskwa. Då någre sutto "w:modige,"

wid en "Wänninnas" fötter, trånader under öfwen "flistring" i mänshenet, knäpte sömn'öse på guitarren och bådö till Jungfru Maria, så offrade andra hästbitt åt Thor, Oden och Freyr, stötte i stridsluren, rötö och strötö midt emot solen och långtade ut på wikingafärder, att så mång tusende Jotar. Det förra kallades, på sin tid, Phosphorism och det sednare Gothicism, och gjorde, för några år sedan, hwar för sig ett icke ringa owäsende; och nu äro likwäl båda så wäl man:ren som benämningarne alldeles bortglömda. (Slut. e. a. g.)

Recension.

Grunddragen af Philosophiens Historia, från de äldste till närwarande Tider, af L. Hammarsköld. Andra Afdelningen. Stockholm 1825. 353 sid. 8:o.

Författaren har härmed lemnat en fortsättning af sitt wigtiga arbete, det första Swenska originalförfö i denna wäg, och ehuru planen för denna tidning icke tillåter en recension, sådan detta werk skulle erfordra, torde man dock ej böra underlåta att annåla detsamma. — Första delen af arbetet utkom wid påsktiden för idet år, och närwarande andra del, omfattande Medeltidens Philosophie, kort förefäl. Den består af åtta capitel; det första meddelande underrättelser om Kyrkofädernas Philosophie, det sista om Scholastikens Undergräfware, bland hwilka förekomma icke *allena* Melancton, Montaigne, Ripius, m. fl. utan äfwen Gasfendi, Stjernhielm, till och med Urban Hjårne. Förf. börjar alltså medeltiden wida tidigare och sträcker den längre fram, än man wanligen plågar det. Detta söker han förwara genom följande anmärkning (sid. 371): "då, inom philosophiehistoria, det icke är en tänkares hwarken locala eller temporella omständigheter, som bestämma hans plats, utan hans meningar och åsigtter, så föreställer jag mig, att en hwar måste förs till medeltiden, hwars speculation utmärkes genom det karakteristiska för Medeltidens Philosophie." — För öfrigt utdras titelrubrikerna i denna del, af: 1) Kyrkofädernas Philosophie. — 2) Philosophien i Romerska Riket. — 3) Philosophien bland Araber och Judar. — 4) Philosophien i Westertänderna. Scholastiken i sitt upphof. — 5) Scholastiken i tillwärt. — 6) Scholastiken i sitt blomstrande skid. — 7) Scholastiken i sitt aftagande och förfall. — 8) Scholastikens Undergräfware, dem han indelar i Neo-Aristoteliker, Neoplatoniker, Neo-Kabbalister, Neo-Hermetiker och Humanistiske Tänkare.

Åttelser.

N:o 16. — Sid. 1 sp. 2 r. 15 st. kan kunna l. kunna; r. 23, 24 st. monopolistisk, l. monopolistisk. — Sid. 2 sp. 2 r. 39 st. några f. några.

Stockholm, tryckt hos Carl M. Carlsson, 1826.

R o m e t e n.

N:o 18.

Lördagen den 4 Mars 1826.

Inrikes Nyheter

Stockholm. Hans Excellens Stats-Ministern för Utrikes Ärendena Herr Grefve af Wetterstedt läser redan hafwa emottagit St. Andra och St. Alexander Newskis Orden, hvarmed Hans Majest Kessaren Nicolaus I tackts hedra honom.

Chefen för första Infanteri-Brigaden, General-Lieutenanten m. m. Herr Grefve Gustaf Mörner har, såsom det försäkras, på begäran erhållit afsked, hwad wi redan på förhand yttrat, att General-Majoren Friherre Georg Wsparre wore utsedd till hans efterträdare, bekräftar sig äfwen. Till Chef för Eskadronen Regemente, efter Friherre Wsparre, läser Esqwer-Lieutenanten wid samma Regemente, General-Adjutanten m. m. Klingström vara utnämnd.

I afton är Val hos S. C. Stats-Rådet m. m. Herr Grefve Mörner, hwilken den Kongl. Familjen läser tackas bewista. Hos S. C. Stats-Rådet m. m. Herr Grefve Rosenblad blifwer Val nästa Lisdag.

Från en Läkare, som härifrån afgått med de af Großhandels-huset Michaelson & Benedicks köpta Orlogsfartyg, läser bref från Carthagena hafwa ankommit till Swenska Läkare-Sällskapet i Stockholm. Detta bref skall äga mycket intresse och man wäntar att snart få se det infördt i någon af våra tidningar.

Något ytterligare i afseende på Administrationen af Rikets Styrelse-Verk och om Embetsmannas-Controller. (Insändt).

Då redactionen af Kometen någon gång sökt att fålla uppmärksamheten på detta wigtiga ämne, tager man sig friheten att tillända densamma nedanstående dittröande anmärkningar.

Wiserligen tyädes, wid första anblicken, den satsen vara i högsta grad riktig, att wid befordringar den utmärkt skicklige bör framdragas framför mängden. Men huru ofta sker detta med verklig rättvisa? Huru wäl de exempel alldeles oerhörda, då den medelmättige, under skicklighetens lars, framstiger genom slägtflap, förhållanden och fremmande inslytelser? Och kan wäl en befordran efter blotta skickligheten ske fullkomligen rättwist, i afseende på de lägre graderna, der alla göromål gå efter en wäl antagen ordning, och der således intet tillfälle är för snillet eller den högre förtjensten att utmärka sig. Wäl wore wäl då, att samma norm infördes wid embetswerken, som länge varit öfelig wid arméen och nyligen blifwit widtagen i banken, att befordringarne bestämdes i de lägre graderna strängt efter tour och ålder i tjensten; men att, wid besättandet af de högre, företräde lemnades åt öfwerträffande anlag, hwilka emellertid haft tillfälle att utmärka sig. De hafwa då humit mögna för den widsträcktare werkningskrets och de wigtigare göromål, som åtfölja de högre platserna, samt genom de tillryggalagde subaltern-posterna, winna wana i utöfningen af statens tjenst. Likasom i alla andra hänseenden har äfwen här för mycket brådskande skadliga följder. Enskilt wore, att wid när-

mare gränfning af ledamöternes förfarande wid befordringar inom embetsverken, den wisshet kunde winnas, att uppsätelig mannamän alldrig blifwit begången: att t. ex. en förtroendepojs icke någon sin är gifwen åt en person, som för balance blifwit skild från förut innehafvt embete, men som ägde den förtjensten att hafwa varit i brodd hos någon hofens slägtunge. Eller att då någon för öfwerberisad oredlighet, både i sin förvaltning och mot enskilda, ändligen blir suspenderad, honom ej måtte tillåtas först att i några år uppbära hela, sedan halfwa lönen, hvarigenom de oförwillige män, hvilka göra hans tjenst, äro nödsakade arbeta för intet. Eller att wisa personer befordras till embete och lön i ett verk, inom hvilket de alldrig tjenstgjort, knappast någon sin wisat sig, om ej för att utqwittera sina qwar-taler, o. s. w. Skulle sådant, hwaröfwer man på andra ställen hört klagas, äfwen hos oss inträffa, så skulle man icke skäligen kunna begära, att de ynglingar som egna sig åt statens tjenst, skola förskaffa sig grundligare kunskaper och högre arbetsförmåga wid den ringa uppmuntran de hafwa att wänta. Det hjälper då föga, att i de civila embetsverken accorder icke varit tillåtna, eller — i sig sjelft en ganska god sak — att de blifwit affskaffade i det enda civila verk, der de fordom funnits; ty i hufwudsaken är det lika om jag köper mig tillfället att förbigå andra, eller fryper mig till det, eller får det i följd af recommendationer. Werkan för det allmänna blir lika menlig.

— + + —

Betraktelser öfwer den så kallade
Nya Skolan.

(Stut ifrån N:o 17).

Bortläggandet af ensidigheterna hos begge parternas coryppeer, deras öfwerdrift, deras slawiska härmning af Tyfka bilder och former, samt deras sträfwan efter det owanliga; men i bibehållandet af det goda de äfystat och ernått: en djupare åsigt i walet af ämnen, en warmare ton och en mera liflig och praktfull färgblandning, består det egentliga wäsendet af Nya Skolan, den der dock så småningom icke behöfwer att widare med detta namn utmärkas, då den allt mer och mer blir allmän. Szwartje fect har ett fersskildt namn, så län-

ge den består som en separatism från den herrskande kyrkan; men detta namn försvinner, då den sjelf blir kyrka, blir herrskande. Till en början war dock detta namn nödwändigt, för att utmärka de sednare litterateurerna och deras grundsatser, så wäl från ett föräldradt manér (den Gamla Skolan), som från revolutionens hufwudmän (Phosphoristerne). Det är naturligt att en strid som föres lifligt och winner deltagande, skall wäcka intresse för det ämne hwarom twistias. Således må man anse som en följd af Phosphorismens uppkomst, att på de sednare åren så många ynglingar fått lust att beträda skaldebanan, och detta är wist icke att räkna bland lyckliga följder af den witra striden. Då, enligt hwad i det föregående blifwit anmärkt, sjelfwa revolutionens hufwudmän måste sluta sig till något förhanden warande, wäckte och underhöll de ett härmningsbegär, hvilket så mycket willigare omfattades af de blott genom en modeswindet hänförde, som de alldrig inom sig kunnat någon sjelfständighetskraft eller funnat gå på egen hand. Af nya skolans medlemmar, så många de än äro, kan man också ej urskilja flere än fyra eller fem sjelfständiga skalde naturer, hvilka på sina producter intryckt stämpeln af originalitet. De öfrigas krasliga alster äro i sjelfwa werket icke stort annat än omsägningar och omställningar af redan förut ur Phosphoros, Poetisk Kalender eller Iduna bekanta phraser, liknelser och rim, och författarne sjelfwa intet annat än osäkre härmare, anlingen af Retterbom, eller Tegner, allt efter som hos dem den Phosphoriska eller Gothiska rigtningen tagit öfwerhanden.

Det obehagliga intrycket af desse fordkryppande men uppblåsta härmningar, motwäges dock tillräckligen af de sjelfständigt och friskt lefwande qwäden af de originella ställen, hvilka hos oss uppstått, och gått fram på sin jhusa bana mot målet af en mera högstämmd skaldekunst, utan att efterfråga om det ligger inom området af en ny eller gammal skola, samt utan att lyfna till någon annan auctoritet än den af sin egen genius. Då hwad åter härmaren angår, så höra de, ehuru iklådde en brotigare form, dock till samma slägte som på 1790-talet trampade i spåren af Silwerstolpe, Lidner och Lindegren, och hafwa således funnits under alla tidskiffen. Det enda härwid förtjenar någon uppmärksamhet, är den allmänna lusten att hopplösa bilder och bråka till

rim, hvarunder försädes en tid, hvilken kunnat
lättre användas; men det föga afseende man nume-
ra lemna deras sickerhet, skall väl förr eller sedna-
re bringa författarne till sans. Och så länge må de
gera börja och sluta sina korta banor med utgifvan-
det af sina Småvers; de göra då icke något säm-
re under den tid de här på förnta.

— + + —
A F U S T I P.

(S:ut ifrån N:o 15).

Man har någon gång velat söka en likhet mellan
en dagbladskrifvare och en brandwakt. Wi uka
icke, att ju jemnförelsen kan vara rolig nog. En
tidningsredacteur är, likasom en brandwakt, ett kring-
vandrande ting, ett slags perpetuum mobile, hvil-
ken det tillhör att under nattens timmar i sin sar
inbringa alla oordentliga, billersamma och på tre
swart warande wandringmän, tillkännagifwa genom
sitt numererade blad hwad tiden lider, wara för
allt öfwerflödigt bruk af eld, såsom luxartikel, m. m.
och, i händelse af des utbrott, genast genom slag på
alla portar och luckor med ett hest och rostlande skrän
tillkännagifwa, i hwilket departement, collegium och
wåderstreet den blifwit förspord, samt uppmana allt
hwad lif och anda har till des snara hånmande, be-
synnerligen dem som wid sprutorna äro anstälde *)

Men denna jemnförelse kan ännu ytterligare ut-
widgas. På samma sätt som brandwakterne, hafwa
äfwen tidningskriswarne åtagit sig wiså qwarter af
det menliga wetandet och handlandet, hwaröfwer de,
i en lång och krysam prospectus, förbundit sig att
waka. Träder man dem förbi under natten, så hån-
der väl icke sällan, att man finner dem författa i
en högst eftertänklig sömn; men det christeliga hjer-
tat öfwerfer willigt ett fel, hwilket tyckes wara så
nära beslägtadt med deras natur, och som minst af

alla synes förtjena någon hård förebräelse. När
mörkret är förstingradt och morgonrodnan på sin
wässlol slagit det första röda och gula inslaget i sin
himmelsblåa wäf, när naturen åter wafnat till kän-
sla, lif och werksamhet, då börjar den allmänna dom-
ningen för tidningskriswarne, hwilka under natten
woro ställda icke för att arbeta på mörkrets förjagande,
ty detta werkar tidens allsmågtiga gång, utan blot
att tillkännagifwa, huru fort det undanslygtar för
det kommande ljuset.

Desa betraktelser hafwa wi ansett skäligt att
förutsända med anledning af twenne tidningsblad,
som i år erhållit nya brandwaktsskapprockar;
wi förstå härmed helt ensaldigt: Granskaren och
Argus den fjärde.

Om den förra skulle man wid första ögnkastet
wara färdig att tro, det den varit nyttjad af någon
förnäm herre, sedermera aflagd, fördrad och bort-
skänkt; ty han är werkligen utmärkt snygg, af ett
ganska godt klåde, har stöna ryggsstycken, är försedd
med bröstboij, stoppning, cansas och tillbehör, väl
gjorda knappar och, som wi tyckt, sydd icke med war-
lig grof tråd utan med silke. Swad den senares
beträffar, förefaller den öf wara ämnad snarare för
en död än för någon lefwande; desutom alltför lång,
emedan bakknapparne sitta mer än en twärhand län-
gre ned än de borde. Wi hafwa väl också hört
nåmnas en tredje, som blifwit försedd med ett nytt
plagg, nemligen Stockholms Tidning, och som
man påstår, i anledning af Kometsens yttrande
förlidet är, att man ännu alldrig sett detta blad i
någon bildad läsares hand; men wi äro icke räta kles-
ka på, om den nya utstyrelsen skall wara skapprock,
frack, bonjour eller surtout, kanske innehåller den
litet af hwarje. — Men efter denna utswäfwande
episod, wilja wi återgå till vårt föresatta ämne med
wåderbetraktelser öfwer följande:

I Granskaren inträffar såkert icke något wä-
deromskifte under detta år. Lik en Egyptisk mumie
den inga seltter förmår att förwandla, skall han, se-
dan han väl och tillbörsligen blifwit med glädjens öf-
so öfwerdjuten och inbalsamerad, öfbruyt bibehålla
desa anletsdrag af en wis mans lugn, hwilken fri-
modigt går att trotsa öfdrätterne och misfaktningen,
förwisad att i en högre werld en gång få förda
lönen för sina mddor.

Argus den 4:de, hwilken såsom sällskap här-
hos nedföljer, kommer att oafbrutet fortsätta af-

*) Apropos om sprutor. Man har länge klagat öfwer
felaktigheter wid våra släckningsanstalter. Någon tid-
ning förkunnade dock för en tid sedan, att detta är
ett sånigt krik, ty allt står ju på sina föra go-
da fötter. Härwid föreföll det författaren till denna
uppsats, som om han hört den skälla, hwilken med
sitt behagliga ljud alltid ledsagar stadens wällofige spru-
tor till bestämd ort.

kröfningen af riksdagsprotocollerna, till ny riksdag inträffar. Skulle under tiden Londons folkökning alltför mycket tilltaga, återstallar man det onda i sin förra jernvägt genom strypstucka. Understundom begifwer man sig i Noachskark, för att, såsom barnen med båtarna wid stranden, åtminstone få sitta och spvalpa, under beständigt påkände på de ringlande vågorna.

Uti Conversationsbladet kan man, på det högsta wänta blott få kallade norsöfningar. Man wet att dylika öfningar alltid äro åtföljda af ett förfärligt snöglopp, hwilket, sedan det qwarlegat på marken några timmar, under hwilken tid alla möjliga små lustpartier gbras, dock innan följande morgon är likt en snömos uppsmält och förrunnet. Detta blad kommer i öfrigt att likna våra Swenska almanachor, deri för hwarje dag står att läsa hwad wäder man har att wänta, spådomar hwar på ingen tror; men ändock alla willa kasta ögat på, för att i samma ögonblick förgåta dem.

Utmärkaren tyckes läfwa egentligen icke någon wäderlek. Likwäl emotser man åtskilliga djupa undersökningar i statseconomi, litteratur och skönnhet, under rubrik af Fråga eller Bref från Landsorten; såsom till exempel, Om första bruket af kaffebröd, Spånhattars införande i England, Kejsar Otto till häst, Den stora ringrämmingen i Gloucester på 1650-talet, Något om pålningen wid Blekingholmen, Sättet att fångaflugor genom metning, Molieres recett, Prof på besynnerlig klaggwärt, Nyaste confectioner och modocostumer från Frankrike, Tsar Peters bordsbröd, o. s. w. Stundom torde man hafwa hopp om en och annan Elegi öfwer någon stupad åkarehäst, m. m.

I Stockholms Tidning, hwilken man kan likna wid de kårer, på hwilka dödsfångar utfräs, eller wid de bekanta framlande Westmanlandskårorne, som icke hafwa något frambråde, hwarigenom händer att förswennen nödgas uppläsa sina fötter antingen på stacklarna eller hästens rygg, denna tidning kommer säkerligen att, likt en Jupiter Pluvius, nu som förr, utmärka sig genom samma smutsiga och duffiga wäderlek. Wid foten af dessa mörka grotta får man höra det beständiga skallet af en ewigt hungrande Cerberus, hwilken med sitt trefästade olät hållar alla förbigående, de der ej på förhand (i förskott) förstå att åt honom kasta de döds-

wande medel, som kunna bringa honom i en slumrande tystnad, enligt hwad Virgilius sjunger:

Här den gråsliga Cerberus, sträckt ur sin blåstänkta fula,
Med trefästadt skall uppfyller den sorg'iga neiden,
Flätade insändt hans hals omslinga. En hwar som
rätt klof är,
Kastar åt honom ett söfwande bröd, indoppadt i honing;
Wild af hunger, han strax i det trefallt glupande
swalget
Slukar det, drar sig i klyftan tillbaka och, wälträd
till jorden,
Sin widundergestalt förbreder och sträcker till hwila.

I Kometen, hwars bana stundom torde erhålla en ojemn botten, akustiska backar och bråddjup, omwärlande med skån af korpar från de rinfulla träden, lärer den stundande wäderleken komma att inkasta åtskilligt om Tull- och Försäkringsstadgar, Product-placater, Näringsfrihet, Bank och Handel, hwilka då de icke kunna bära någon pikant stämpel af lättsmältighet, lära af publiken blifwa betraktade såsom petrificater, de der icke förtjena närmare afseende. Om från Herr Hammarfeldt något ytterligare Kärleksbref till Julia är att införwänta, kan ej med säkerhet förutsägas. Sedan det Öreiska Frihetskriget i Kometens 3 nummer för detta år hållit sitt första förberedande sammanträde, afsidar man ett plenum plenorum, i fall ej prenumeranterne skola helt och hållet gå misse om qwarfalslönen af de läfswade resultatene. Annu sju gånger till skall Argus upphäfwa werop öfwer Kometens 3:e nummer för förlidet år, för att sjelf bestomer få tillfälle att ställa sig fram i huset, såsom den ägta liberalismens Storhuggare och promenant.

Rättelser.

N:o 17. — Sid. 4, sp. 2, r. 1. st. Wänninnas, l. Wänninnas; st. trånader, l. trånade.

Stockholm, tryckt hos Carl M. Carlsson, 1826.

R o m e t e n.

N:o 19.

Onsdagen den 8 Mars 1826.

Snrikes Nyheter

Stockholm. Förste Hof-Stallmästaren, General-Majoren m. m. Herr Grefve Brahe lärar i dag afresa till St. Petersburg, icke för att, såsom en annan tidning berättat, lyckönska S. M. Kejsaren Nicolaus till dess uppstigande på Rysska Thronen, utan för att öfverlemnra Kongl. Seraphimer-Orden till Hans Kejsarliga Höghet Storfursten Alexander, samt vara närvarande vid Höfvislig S. M. Kejsaren Alexanders begrafningsfest. Herr Grefven tros återkomma i slutet af April månad. Det säges att Herr Grefven, wid Extra Ordens-Kapitlet förliden gårdag, blifwit hedrad med Kongl. Majests Orden. På sin resa åtföljes han af Friherre-Munk och Majoren Backman.

— + —

Swad har då Argus gjort för ondt?

Samtal emellan A. och B.

A. Tråffar jag dig här? Swad kan du wäl hafwa att uträtta under Rådslugan?

B. Jag har varit och hemtat några småskrifter som jag låtit kopbinda.

A. Småskrifter! Hvilka äro de? Låt mig se. — Argusiska Dynastien; Fredsförslag; Prophetia om Argus; Argus i Olympen; Julklappar åt Argus. — — — Ligger du dig till dyligt fram? — Wore nu här äfwen Drasslottet och Raketen, så hade du samlingen fullständig af dessa det låga pöbelskåmtets alster, som undergräfwat tryckfriheten i allmänna opinionen och hota att undergräfwat den i verkligheten.

P. Ha, ha, ha! Tryckfriheten i fara för det att man strattat åt Argus! Jag skulle verkligen afundas

dig denna originella tanke, om den wore något mera än ett bewis derpå, att du grundligt studerat den store publicistens sednaste nummer, i hwilket han med den honom egna behändighet, ställer sin långa spoltade tidning fram bland annat bestedtligt folk, till mål för det allmänna medlidandet.

A. Detta kan du, på mina ord, gerna spara i affeende på Argus; ty man påkallar icke medömkan för anfall som man, i känslan af sitt wärde, innerligt föraktar.

P. Du för att detta förakt skall blifwa rätt synbart och förbart, uttalar man det i en lång Jeremiad, ett helt tidningsblad igenom, sedan man först gifwit några små weröp, i flere föregående nummer, och märkt att de icke wille göra en duffad werkan. Detta säte att yttra sitt förakt är nytt. Men Argus är ju alltid ny, äfwen deri att tre, fyra gånger omtrycka, hwad redan för många år sedan varit tryckt och allmänt bekant.

A. Huru kan ett uttryck af ädel harm kallas Jeremiad? Är icke smådelse alltid föraktlig? Och är icke smådelse ständigt smådelse, den må yttras mot hwem som helst, den må anfälla ett borgarhus på Söder eller-tidningen Argus.

B. Det är samnt! Borgaren drifwer sin näring och Argus sin. Widare, någon som i sitt enskildta lif känt sig förslämpad af borgarens ingrepp i det hwad han tror vara sina rättigheter, hämnar sig dertill med att, så godt han kan, stratta åt borgarefamillens högfärd; och någon eller några som känt sig förslämpade af Argi ingrepp på det allmänna wettets rättigheter, straffa honom dertill med att stratta åt hans verkliga feltborgaraktiga dryghet. Öfwerensstämmelsen är till en del tråffande. Nu kunde wäl någon erinna om oslikhet i sällsamt förtjenst

och talent i de skrifter som anfälla Argus och de som tyckas anfälla borgarhuset på Söder; men huru tala, huru våga tillerkänna talent hos den, som är nog nåsvis att finna Argus oförskämbt löslig?

A. Ingrepp på det allmänna wettets rättigheter, säger du. — Swad har då wäl Argus gjort för ondt? Det goda han utträttat, i det att han allt mer och mer sträfwat att wäcka uppmärksamheten på allmänna och offentliga åtgärder, wät jag nog att uppräknas; men det onda han gjort, genom hwilket han ådragit sig den häftighet hwarmed han blifwit anfalten, ej blott af de påsqwiler du håller i handen, utan äfwen i Journalen, Kometen, Granflaren, Stockholms Posten och så många andra tidningar, det känner jag alldeles icke.

B. Känner du icke den gamla Thorildska regeln: man bör wära mild utom mot den omilade, så är du åtminstone wiser icke ofunnig om det så ofta upprepade och alltid så träffande bespråket: med samma mått I måten, skall eder måtet warda. Båda dessa sätser innehålla hwar för sig både tillräcklig grund, förklaring och försvar för den häftighet i anfall mot Argus öfwer hwilken du klagat. Swem har oförsyntare angripit, hädat och förolämpat, och swem har oförsyntare än Argus med beskyllningar och lömska insinuationer öfwerhopat dem som icke behagade honom? Swem erinrar sig hans stridigheter med Upsala Litteratur Tidning; hans anfall på Journalen i anledning af insända artiklar; hans uppsats om Lotteriwäsendet, wid första början af hans bana; hans Mosaisbit om Lärda Hundar; hans utfall emot Professor Geyer, o. s. w. och kan neka, att, om wanliga bemärkelsen på smådelser äfwen hådanefter skall gälla och icke komma att uteslutande betyda stridskrifter mot Argus, så har knappast Grewesmbhlen, oförskämbt och ofnaktlig i äminneise, warit bittrare smådare än han.

A. Jag har aldrig welat påstå, att Argus är oförlig; twärtom har jag ibland sjelf med misshätyckt mig finna, att hans ton är för rå. Men hwars före icke med grundlighet och beständighet utpekade hos honom dessa partiella brister, att han måtte småningom sträfwat att bortlägga dem. I alla fall berättiga de icke till misförlänande af hans förtjenster på det hela, och äldraminst att, då man will framställa det tadelwärda hos en författare, begå dessa tadelwärda i ännu högre grad. Du har således, med allt hwad du sagt, knappast ursäktat de objudne små

beskrifwarne; men alldeles icke swarat på min fråga: hwad har då Argus gjort för ondt?

B. Jag har icke tänkt att derpå blifwa dig swaret skyldig, fastän jag först wille leda dig att gifwa ett på, det Argus sjelf framkallat den ton i hwilken man anfällt honom. — För att komma saken närmare, will jag först göra dig en fråga: anser du bibehållandet af ett folks språk i sin renhet och beständighet, för en nationalangelägenhet? Och då jag nu på förhand wät, att du bejakar den, tror jag du med mig måste wära ense, att den förtjenar tadel, som idkelligen skrifer med en sådan hoygtyttring af halfswenska och halffranska, en sådan affecterad långläpighet i perioderna, en sådan obesämndhet wid ordens användande och en sådan förwirring i hela framställningen, som Argus.

A. Nekas kan icke, att hans språk har sina stora brister; men jag kunde afwisa denna anmärkning med den frågan: skrifa då wäl alla de andra tidningarne mycket bättre? om jag ej hade annat att säga. Du som är billig skall widgå, att i en artikel för ett dagblad, hwilken måste skrivas i hast, och bör wära färdig till en wiser beständ dag och stund, kan man icke fordra den lugna granfning, den omsorgsfulla wärd om språket och uttrycket, som annars. Derpå ankommer också mindre. Ett dagblad är enligt hwad dess namn antyder, för dagen, lefwer icke längre, och dess framställning är ej ämnad att wära ett blifwande mönster för stilen. Det wigtiga äro de saker hwilka sägas, och göras till mål för läsarnes eftertanke och begrundning; icke huru de sägas.

B. Härpå kunde jag wiserligen swara äfsligt, som skulle kunna tjena att wisa, det stilen i en tidning, hwilken allmänt läses, till och med af dem som föga läsa annat, icke är utan sin wigtighet. — Dock jag lemna detta derhän, för att se på sakerna. Nå hwilka äro då de stora saker Argus förfunnat? Swar har han gifwit oss en enda idé, tjänande att sprida ljus i de allmänna äffigterna? — Swad upptäckt har han gjort till widare förbättring af vårt samhällslika? — Och hwilka begrepp öfwer wära inre angelägenheter eller wära yttre förhållanden har han uttrebt och bestämt? — När han någon gång försökt det, såsom till exempel i uppsatsen om orskerna till den allmänna förlägenheten, hwad blif deraf? — Efter ett alldrig slutande, stryptande och brastande företal, kom der ju ut den störste triviali-

ref: en omsägning af Dumbomiska satsen: att ju mer man lånar, ju mer man sätter sig i skuld.

A. Vid det der exemplet är jag van. Det har så ofta blifwit upprepadt att det nästan icke är värdat att svara derpå, ehuru det icke behöfver mer än anmärkas, att till ingen sak eller händelse kan uppgifvas något annat skäl än det som förorsakat densamma. Och orimligt måste det vara att fordra höga idéer i afseende på ämnen, hvilka till inga sådana förändringar, eller att de uttalas för läsare, som icke kunna fatta dem. Det fel du åter sednast förebrådde Argus är endast negativt, och skulle hvar författare blifva förkastad för det hvad hos honom icke finnes, så för tjera de kallas odugliga allesammans.

B. Påståendet att Argus allmänhet ej förmår uppfatta några högre idéer, lär du väl icke på allvar vilja framställa såsom försvaret för din gunstling; ty efter mitt sätt att se, skulle det lända den som gör så stora och poekande anspråk på att vara Sveriges första publicist, till verklig skam, att under sex års tid icke hafva bildat sina läsare fattliga för idéer, Emellertid må du icke tro att jag endast har negativa brister att förebrå honom. Hvem har vant allmänheten vid detta toma eländiga squaller i afseende på offentliga ärenden, uttryckt med en besvärande uppfimring af alla möjliga vilkorliga talesätt, som i Swenskan finnas, och derigenom, hvilket lätt kan bewisas, förslappat intresset och hägen för all annan i intellectuel sysselsättning; hwem har gjort detta, säger jag, om icke Argus, hwars nyheterkrämeri öfver hela landet blifwit till ett ordspråk?

A. Man skulle annars lätt förledas att tro, att detta berättande af uppsnappade nyheter icke är så owtigt, och icke så alldeles utan nationens bifall, dels af det afseende som verkligt någon gång på de Argusiska nyheterna blifwit gjorda, dels deraf att så många andra tidningar flyndat att i detta fall efterapa den, som de annars täfva om att häfva. — För öfrigt innehåller ju Argus, af offentliga mål, icke blott dessa nyheter, utan också många handlingar, upplysande embetsmannas förfarande i landet, hvilka annars säkert blifwit hållna i mörkret, så att man måste medgifwa att han till allmänt gagn förvaltat en opinionens Justitiæ-Ombudsmans vigtiga sak.

B. Du har härmed nämnt en åtgärd af Argus, hvilken icke är utan förtjenst. Men den höga titel du tillagt honom, kan jag dock ej finna honom värdig. Det skulle neml. för det första icke vara

svårt att wisa, till hvilken öfwerdåsig grad parastiskt han wält de twistefrågor han refererat. För det andra kan jag ej påminna mig, att han någonsin för allmänna uppmärksamheten framdragit andra embetsmannas fästeg än sådana som redan de förförinnan i laga ordning blifwit åtalade. Och för det tredje synes han just med flit hafwa wält och med synnerlig förklarhet hafwa dröjt wid mål, hvilka ehuru mindre betydande, kunna tjena till att upplåta och förbittra pöbelsinnet. Ty ehuru obehagligt sådant i sig sjelft är, förtjente det dock ej en sådan tolfringning med alla den Argusiska publicitetens stormklokor, att t. ex. några druckne och retade soldater slå igen, då de se en kamrat otillbörligen misshandlad?

A. Blir den der gamla soypan åter framsatt, ännu en gång "fometiskt" uppkokad? Du lärer då icke gifwit att på, hvad Argus i anledning här af nyligen yttrat.

B. Jo, jag har wiserligen med innerligt öfsett huru han förklarar, det wigten af detta mål skulle härflyta från den sig der företeende besynnerliga motsats af twenne statsmagter, då jag under dem tänkt mig, å ena sidan, tre, fyra druckna gardister samt å den andra den hetlige ägaren till brunnen, slående omkring sig med ett fönsterbeslag. Wid nogare eftertanke får dock denna Argus förklaring ett allvarsammare skaplyne, såsom ett försök att öfwen i detta fallet peka på de allmänna styrelsemagterna i landet, dem han wid alla tillfällen går ut på att sätta i miscredit. Men hvad som annars synes wara det bestämda målet för hela hans distan och traktan, är att undergräfwä afrikingen och förtroendet för vår constitution och våra functionerade styrelseformer. Medan i något af de första rummorna af sin tidning, framträdde han ju med förnekelsen af att Sverige bör kunna anses såsom en constitutionel stat; i några derefter, med antydning att wi ingen ting reelt wunnit genom 1809 års revolution, och hvad han der börjat har han sedan jemnt fortsatt, med dels winkar om, dels tydligt uttalade påståenden, att nationen för sin trygghet och frihet såga har att påräkna af sina representativa controller. Med sådana tänkesätt är det verkligt consequent, att uppträda till försvaret och ursäkande af att, på en national högtid, souverainitetens skäl blifwit föreslagen: en sak, som ehuru i sjelfwa gerningen, efter ett föregående tappert drickande, skulle kunna öfwer-

ses, i åtminstone försvaret måste af nationa'känslan
ogillas.

A. Har icke tryckfriheten tillåtit hvarje Swensk
man, att yttra sin åsigt öfver allt hwad som kan wa-
ra föremål för mensklig kunskap? Skall det då en-
samt vara Argus förnekadt att yttra sin? Och vill
du påstå att vår constitution ensamt är undantagen
från den lott som annars hwilar öfver allt menskligt,
den neml. att äfwen hafwa sina brister.

B. Likaså litet jag någonsin påstått eller vill
påstå, att vår statsförfattning är alldeles selfri, lika
så litet vill jag att tryckfrihetslagens åtgärd skulle
mot Argus bli påkallad. Men det anser jag ganska
önskligt, att den allmänna granskningen och satiren
må användas mot den, som uppträder med det sto-
ra öfret att arbeta för nationa'omedvetandets utbi-
ding, samt då bemödar sig att på allt sätt i opinio-
nen nedsjätta våra constitutionella förhållanden, wid
hvilka, hwad bristfällighet som helst de än må äga,
nationen från sekten blifwit wand; då han twertom
borde underlåta folkets kärlek för dem och wäcka
des sinne att i dem sätta ett friskt och förtroendesfullt
lif. Och då han, wid detta tadel, aldrig öppet yt-
trat hwad han egentligen vill, skulle det ej waralätt
att inse hans syften, i fall ej ett nogare betraktar-
de af hela hans förhållanden uppträdde, det han i
sjelfwa werket ingenting mera åtrår, än att hålla
sig i anseende hos det slags menniskor, hvilka äro
missnöjde med bestående former och förhållanden.

A. Bravo! du kunde icke tydligare tjäna dig.
Jag beklagar blott att bemödanen hos de tidnin-
gar, hvilka äro så nitiska att tadel Argus, icke blif-
wit frönt med önskad framgång, att beröfwa Argus
sina prenumeranter.

B. Om många dagblad tadel honom, så kan
han glädja sig att hafwa sårt en oförtruten förswa-
rare och själsförwandt i Stockholms Tidning. — Att
hans prenumeranters antal föröklat sig, sågnar mig,
och i dubbelt mått om denna uppgift är sann.
Han förtjenar verkligen denna belöning, då han
så ädelmodigt erbjudit sig till syndabock, på hwi ken
all den smädelse må kastas, som annars skulle drab-
ba alla små och stora hus i konungariket Sverige.

A. Det är lätt att tadel, men berömligare
wore, att, med utträttande af det goda Argus wer-
kat, gifwa oss en bättre tidning än han.

B. Å ja! Åtminstone wore det högst tadelwärdt,

att med lika mycket skryt och lika öfwerdrifna för-
dringar gifwa en sämre.

(Infändt).

ett blad af tidningen Kometen finnes wid en
der införd artikel följande note bifogad:

”Plenum i Kong'. Krigs-Collegium utsköttes af
Presidenten när han behagar, stundom i hwarje we-
cka, stundom hwaran, tredje, sjerde o. s. w. Härwid
afgöres egentligen befordringsmål och sådane som rö-
ra hela werket, och måste afgöras af ledamöterna ge-
mensamt. Alla Embetswerk tillgår icke lika. Ge-
nom ett sådant uppstuf kan en tjenstföskande förora
ett qwartals lön.”

Härwid får följande anmärkning meddelas: En-
ligt Kongl. Maj:ts Nådiga Instruction för Krigs-
Collegium, skola alla ärenden handläggas och afgö-
ras i Collegii-Departementet blott med undantag af
befordringsmål, Collegii-betjentens permitt rande på
längre tid än 8 dagar, och frågor rörande afför-
ning å uppkomne balanser, (hvilka ärenden böra för-
redragas i Collegii Plena (S. 8.) Att sådane mål
ej ej kunna i hwarje wecka förekomma inses lätt af
deras natur. S. 9. i Collegii Instruction utlagger
derföre Presidenten rättighet att utskjuta tider och da-
gar för Collegii Plena, hvilket alltid sker då mål be-
finnas färdige att Collegii pröfning underställas, hwar-
om anmälan måste göras af föredraganden; ty he-
nom åligger: ”Att innan föredragningen jem-
föra de inkomne mål med lag och författningar, samt
förskaffa sig alla de upplysningar som fordras för
att kunna hwarje mål med fullständighet förebraga,
hwarigenom tidspillande remisser, så widd möje igt är,
må undwiskas.” Plenifessioners utsköttande sker så-
ledes icke efter Presidentens godtycke, utan enligt en
i författningarne stadgad ordning, derwid inga upp-
stuf som verka på tillträdet af tjenstföskandes lö-
ner kunna äga rum, om Föredraganden och Presi-
denten uppfylla sina pligter, den förre att skyndsamt
bereda målen, och den sednare att tillse det sådant
sker och genast då de äro färdige, utskjuta Plenum;
försumma de åter sina skyldigheter, kunna skadlige
uppstuf inträffa, om och Plenum å hwarje wecka ägde
rum. Den sig besogad finner, äger alltid, ehwad
tid för Plenifessioner må utskötas, sin rätt lika
pen, att å behörig ort söka rättelse.

Stockholm, tryckt hos Carl M. Carlsson, 1826.

R o m e t e n.

N:o 20.

Lördagen den 11 Mars 1826.

Snrikes Nyheter.

Stockholm. Sissl. onsdag d. 8 dennes uppfördes på kongl. Theatern, Richard Lejons hierta och balletten Figaro. Det war sista spektaklet denna abonnementsstermin, under hvilken en del Abonnenter trott sig äga anledning, till en måhända icke obillig klagan öfwer brist på ombyte af piecer. Med den öfvertygelse wi äga om den nuvarande Theaterdirectionens tänkesätt, äro wi försäkrade att orsaken härtill legat uti yttre obständiga hinder, och icke, som mången påstår, varit följden af en utaf directionen fattad plan att wilja trösta och affrätta bonnenterne, grudad på öfvertygelsen om abonnenternas skadliga inflyande på theaterns ceremonie. Wi anse en wedertläggning af detta orimliga, ehuru för närvarande mycket allmänna påstående, för ingen del behöfwas.

I anledning af Revisorernes Berättelse angående Banco-Verket.

Såsom bekant är, upphörde wid sista Misdag bruket att med hemlig instruction, utfärdad af ett genom tyfthetsbste bundet utskott, förse de Fullmäktige, åt hvilka Rikets Ständer uppdraga förvaltningen af Banken. Instructionen eller Reglementet för Banco-Verkets styrelse och förvaltning blef genom trycket allmångjord, och likaledes beslöts att Revisorernes berättelse öfwer Bankens tillstånd, skulle, jemväl hwad reella fonden beträffar, blifwa fullständig och genom tryck meddelas allmänheten.

Denma fråga ofta tillförene väckt och alltid enwist bestridd, afgjordes nu utan synnerlig motsägelse.

Ehuru högt vårt begrepp är om Ständernas liberalitet, den wi i afseende på Banken skulle wilja

kalla: deras willfarighet att låta hwar och en se klart in i förhållanden hwaraf hans wäl eller we bero, tro wi dock att ännu ett tiotal af år kunnat framgå under pröfning af skålen för eller emot publiciteten, om ej en utifrån verkande orsak funnits som påskyndat beslutet.

Man hade nämligen allmänt lednat wid det waktande uti vårt myntwäsen; uti missförhållandet emellan Bankens reella fond och dess under form af mynt utgifna sedlar, såg man en gifwen orsak dertill; man tyckte sig se en annan uti Ständernas rätt att ensamme förordna om Bankens förvaltning; man förbisåg, att orsakerna till det förhållande hwaraf man led, bildade en lång kedja; man gjorde desshanda yttersta tankar allena till föremål för den länge närda harmen.

Twenne meningar bildade sig.

Den ena: att en garanti gifwen af en auctorisitet, hwilken, såsom erfarenheten wisat, kan undan draga sig lagens kraf, icke ger någon garanti; att derföre Rikets Ständers Bank borde upphöra, och Bankredressen bli enskildta personers eller corporatörners besattning. Förslaget om privatbankers införande, torde kunna anses såsom första steget till denna meningens allmänna utbredande.

Den andra meningen finnes uttryckt i Finances Comanteens betänkande.

Enligt detta betänkande borde en ny Bankassociation bildas emellan Rikets Ständer, bidragande till fonden med $\frac{1}{3}$, samt enskildte actionairer, ingående uti densamma för $\frac{2}{3}$. Genom det contract som för detta ändamål skulle uppgöras emellan associerade, hoppades man kunna förbygga nya myntförsämringar; styrande magten skulle hafwa ett ombud uti den nya inrättningen, för att reservera emot afwikelser från con-

tractswillkoren, å hwilkendera sda sådant skulle förelom-
ma; province och lånebanker skulle icke få inrättas;
den fortdna Riksbankens Ständers Bank skulle under be-
nämning af Riksbank åga privilegium exclusivum.

Å Ständernas sda hvarken förswarade man sig
emot tadlet, eller sökte man att bestrida rättigheten
af de meningar som bildat sig, eller förskansade man
sig bakom Reg. formens 32 §.

Ständerne blott decreterade full publicitet öfver
Bankens angelägenheter. Deras egna åsigt om
medlen att återförsätta Banken i tillstånd att kunna
fylla sin bestämelse, gjordes, genom Banco-Negle-
mentets tryckning, till föremål för allas granskning;
om de förestrefne åtgärdernas resultat skulle all-
mänheten efter hvarje hållen revision underrättas;
widare beslöts att Banco ordningarne skulle undergå
Revision, och att anstalter skulle widtagas till författande
af en historia öfver Banken, som skulle framställa
hvilka förändringar och öden detta verk undergått,
; följd af de omväxlande finansiella och economiska
systemer som under olika Regeringsått ågt rum.

Wi anse Ständerne hafwa handlat wid det-
ta tillfälle såsom det anstår Rikets Ständer. For-
drar fadernestandets bästa att de afhända sig ett pre-
rogativ som de i 150 år utöfwat; fordrar allmänna
säkerheten, att Ständerne blifwa begränsade i rättig-
heter att ensamme besluta om Bankens angelägen-
heter, så wore det dock icke stickligt att afgöra frågan
på grund af några theoretiska satsar; bewisen för
nödwändigheten af ett sådant beslut måste hemtas
utur vår Banks historia.

Men wi anse ock det wara att illa swara mot
Ständernas lojala handlingsått, om den beredda pub-
liciteten icke af allmänheten begagnades; om man
ej sökte att fullständigt reda den frågan som be-
redt denne publicitet; den frågan nemligen om
Banken bör eller icke bör förblifwa ett Riksbankens
Ständers verk.

Argus III har uti sitt blad gifwit oss en ny
upplaga af den hos Directeur G. A. Nordström
tryckta berättelsen, som åtskilligt allmänna tidningarne.
Wi wäntade att han äfwenledes skulle meddela oss
sina reflexioner öfver de ämnen hvilka i densam-
ma förelomma, hells han under aftryckningen utpekade
ett och annat som förekommit honom icke alldeles
ointeressant.

Wi torde dock nu mera wänta förgäfwes, sedan
han i No 18 af sitt blad erbjudit sig att bli afled-

re af de Åfsmoln, hwarmed den af honom upptäckta
förfärliga coalition hotar Borgarehusen på Söder,
der, Borgarehusen på Österlånggatan,
Borgarehusen wid Skeppsbron och Postes-
sionarhusen på Norr. En ny Ridder Loggen-
burg står han der nu och ser åt söder, och ser åt
Österlånggatan, och ser åt Skeppsbron, och ser åt norr,
och sannolikt

so steht er, eine Reiche,
eines Morgens da.

Wi begagna derföre den rättighet som war "fo-
metiska" natur ger oss, och wäga en excursion in i Ar-
gi commerciella orbita.

Det är en sanning att förrre delen af de för-
willelser i myntwäsendet som ågt rum i Sverige,
allt ifrån år 1678, då behofwet att hålla Bankens
tillstånd hemligt först wisade sig, intill närwarande
tid, ware sig under de perioder då man lät guld och
silfwer representeras genom koppar, eller under de
perioder då man dertill nyttjade papper, deraf upp-
kommit, att Rikets Ständer låtit sin Bank ingå i wid-
sträcktare afhandlingar med staten, än des med allmän-
heten tillförene ingångna förbindelser kunde tåla. Det
medgifs wæs att dessa myntförwillelser kunnat undwi-
kas, och således äfwen de många orättwisor, än mot
en medborgareklas, än mot en annan, som deraf
warit en följd, om Ständerne, i stället för att genom
Banken förhjelpa statsstyrelsen från ögonblickets be-
hof, hade fytt dem genom directa pålagor eller ge-
nom lån, som en kommande generation med rikare
tillgångar fått betala.

Wi säga: förrre delen, ty att myntförwillel-
ser ågt rum, härledande sig från Statsstyrelsens ome-
delbara beslut, derom wittnar Carl den 12:tes tid
ifrån år 1714. Men tror man att Statens Sty-
relse ej hafwit någon del i de af Ständerne wid-
tagne beslut som haft myntförwillelser till följd? När
man wet att styrelsen för en Stat som blifwit in-
wecklad i krig och har swårt för att få lån, finner be-
ständigt att öka skattebördan, så är det också mer än
sannolikt att Statens styrelse hells werkat derhån, att
de extra bidrag, hwarom, under tider af trängande
nödd, anmaning utgått till Rikets Ständer, blifwit ut-
gjorda på sätt som stett. Tror man att hwad som
händt här med och genom Riksbankens Ständers Bank,
icke hade kunnat hända om Banken warit ett, enskild-
ta personer tillhörigt verk, eller om genom contract

med privata actionärer, Ständers magt varit be-
gränsad?

Londoner Bank tillhör en enskild actionär, och
Engelska Statens styrelse behöfver mindre än nå-
gon annan Stats, göra afseende uppå i hvilken
mon folkets skattebörd tillväxer eller national-
skulden föröktes. Likväl hafva vi sett lagstif-
tande magten derstädes frikänna Banken från skyldigheten
att fylla sina mot enskilda ingångna förbindelser, för
att de kraftigare kunna biråda Staten. Äfwen
der har detta lagstiftarnes ingrepp i lagen haft
många enskilda förluster och många obilliga vinster
till följd. Deri allena är förhållandet olika emellan
hvad som händer i England och hvad som händer hos
oss, att vår Banks principaler alltid ogerna wilit
för nödwändigheten och alldrig sjelfwe deraf ägt nå-
gon winning, då Londoner Banks principaler dera-
mot, hvilka i följd af befrielsen att med reel valuta
inlösa utelöspande sedlar, förutsägo att Bankens rö-
relse skulle kunna widgas, att dividenderna skulle ökas
och actierne stiga i pris, rätt gerna gingo styrelsens
önskan till mötes. Ei heller nekade de då att quar-
taliter redowisa förhållandet emellan reella valutan
och sedelstocken. Publiciteten war dem nyttig; hem-
ligheten hade skadat dem. Nu åter neka de den be-
gärda publiciteten; vår Banks principaler deremot
sjelfmante besluta den.

Vår Banks principaler tad'as; ingen tad'ar
Londoner Banks actionärer.

Hwad som icke så långesedan händer i England,
att nemligen Banken inlätit sig med Staten i wid-
sträcktare afhandlingar, än de emot enskilda ingång-
na förbindelser kunde tåla, har likaledes förr ägt
rum med Banken i Venedig, med Banken i Genua,
och flere gånger med Banken i Amsterdam. Någon
synnerlig historisk garanti saknas således för den för-
hoppning man gör sig, att hvad som tillförene händer
här, skall alldrig hända mera, endast antingen Bank-
rörelsen blefwe enskildta corporationers sak, eller också
genom contract med privata actionärer man kunde
komma derhån, att Rikets Ständers magt blefwe be-
gränsad.

Det är och blir en sanning att säkerhet i att
förvärfa och behålla hvad man förvärfwat, är ett
af samhällets yttersta mål, egendomen må bestå i fast
eller i löst; och wi hoppas att i samma mon som
samhällsförhållandena mer och mer närma sig den
grad af fullkomlighet som de kunna uppnå, det all-

gå skall bli lättare att fylla denna hwarje samhälles-
medlems rättmätiga fordran. Men wi hafwa swårt
att tänka oss såsom möjligt att uti en och samma stat,
att den enas egendom skulle kunna beredas en ab-
solut trygghet mot alla de wädor för hvilka Staten
såsom Stat kan vara blottställd, under det att all
annan egendom måste dela lika äfventyr med sjelfwa
Staten. Om under striden för det gemensamma fä-
derneslandets bestånd, dylika offer owiltkorligen for-
dras, så finge den ena medborgarens gräda opåträd
nedtrampas, eller hans hus uppgå i lågor, men att wid-
röra en annans guldstämp, det skulle wara helgerån!
De som hafwa dylika anspråk göra säkrast att tråda
utur samhället. Schwad för garantier de än betinga
sig, under det att i njutningen af alla samhällslifwets
och fredens wälsignelser ingen tänker på att ofreda
dem, så torde dock i nödens stund besä garantier äf-
wen så litet respecteras, som andra samhällsmedlem-
mars gräddor och hus, der nemligen förbindelse fin-
nes att förswara fäderneslandet med lif och blod,
och wijsa att uppfylla den.

Finna de åter af andra stäl rådligt att förblif-
wa inom samhällsförhållandet, så böra de afstå ifrån
att åt sin egendom fordra rang framför all annan
egendom; de borde besinna den större förmån de
redan äga i de lättare flyttbarhet; och för öfrigt,
med dem, hwilkas öde det är att med fäderneslan-
det stå eller falla, sjelfmante förena sig i benåd-
det, att så mycket i människoförmåga står afwända
wädorna. Schwad de sålunda under de goda dagarna
minska på winsten, så de anse såsom betalt i absen-
rans mot hvad de onda dagarna kunna innebära.

Så långt vår kännedom af Europeiska Banker-
nas öden sträcker sig, finnes ingen äldre Bank, som
förmått hålla hvad wid de instäktelse blifwit löswadt.
Sjelfwa Hamburger Bank, den man i allmänhet an-
ser ingen annan besättning äga än den att an- och
affkrifwa insatta penningar, ehuru den än i dag har
lånerörelse och förr haft den i större scala, har, dels
i följd af mistag wid första uppställningen af sitt
system, eller innan den på 1770-talet bestit att icke
emottaga lifswer i annan form än nedsmädat och re-
duceradt till wis sinhet, dels i följd af yttre händel-
ser, råkat i den ställning att de som fast penning-
ar derstädes insatta, fått widkännas förluster.

I det stiel hwarj ännu våra samhällsinrättin-
gar äro, tro wi att full säkerhet mot alla wädor
hwarken kan fordras eller lösas. Wi tro, med ett

ord, att, under annars lika förhållanden, den Bank är den mest säkra som är mest öppen i sina afhandlingar, och derigenom sätter den, som sunnit för godt att vilja blifwa dess creditor, i tillfälle att sjelf pröfwa och döma när tiden kan vara inne, att taga sin egendom under egen wård. Ägaren af fast egendom som lagen förk arat myndig att sitt gods wårda, får widkännas denna skyldighet mot sig sjelf; wi inse ej hwarföre ägaren till lös egendom skulle derifrån befrias.

En Bank sådan som wår, hvars winst tillfaller det allmänna, bär föra öppna böcker. Dess principer eller dess garantier äga sjelfwe intet intresse uti att förhemliga tillståndet; för en del af Bankens debitorer eller för andra som önska sig credit, kan hemligheten vara önskanswård, men oförlåtliga swagt wore det att för dylika considerationer blottställa andras säkerhet och egen åra. En Bank som utdelar årliga winster åt actionairer, har intresse uti att förhemliga sitt tillstånd. Speculerar Bankstyrelsen icke sjelf, såsom Engelska Landbankerna göra, derför att Londoner Bankens privilegium hindrar dem att utsträcka rörelsen och att vinna så mycket som de önska, så se de dock gerna att andra speculera, och de bewilja förflotten så länge som det bär sig. Att statuterna ålägg publicitet tillbakahåller inre intresset. Pariser och Wiener Bankerne trycka årligen sina redowisningar, de äro tillfyllestgörande för actionairerne; för allmänheten äro de det icke.

Wi hafwa härmed öppet uttalat den opinion wi äga, att wår Bank bär förblifwa ett Nationa's institut, och wi hafwa utpiggwit de skäl hwarpå wi grunda den. In flera skäl finnas, hufwudsakligast liggande i wårt geografiska läge och i graden af wår utbildning, dem utrymmet icke tillåter oss att nu framlägga. Wi önska att de som i detta afseende icke tänka lika med oss, wille lika öppet meddela sina åsikter.

(Forts. e. a. g.)

Kort öfversigt af Ryska litteraturen för året 1824, samt början af år 1825.

Den tomhet som 1823 rådde inom Ryslands litteratur, ersattes det derpå följande året. — Karamzin utgaf nu 10 och 11 delarne af Ryska rikets

historia. Den utmärker sig genom en frist och kraftfull stil, ett wälljudande språk och rik mångfald i periodbyggnaderna. — Detta arbete war bland de profaiska det af högsta förtjenst, och öfwerhufwud höjer sig denna författares verk såsom pyramider i en båten, hwilken sållan erhåller något lif af journa listiska Beduiner samt öfwersättningarnes tunga karavaner. Bland profaiska originalarbeten utkommo för öfrigt berättelser af Maréchni, hwilka innehålla mycket characteristiskt och intagande, blott för redraget hade mera finhet och behag, och händelserna ej wore öfwerlastade med så många underverk och intraskingar. I anseende till dess nya och wigtiga underrättelser är Limköffskis resa genom Mongolien till China, af ett allmänt wärde för alla Europeiska läsare. — Bland öfwersättningar böra nämnas: Öfwerste Boutiers memoirer öfwer Grekiska kriget (af Sömoff), Raffenels Historia om de Grekiska händelserna (af Metara); Den Godhertade och tredje delen af Jouys L'hermite de Londre (begge af De Chaplet), samt Ali Paschas af Zanina lefwerne (utaf Ströjeff). Desutom framträdde, en igot wanligheten, några öfwersättningar af Walter Scotts romaner, likwål ingen gjord efter Engelska originalet.

Historien om den äldre litteraturen erhöi ett wigtigt bidrag genom utgifwandet af: Johannes, Erarch i Bulgarien, en samtida med Methodius. Rysarne hafwa på sednare tider med mycket lit börjat bearbeta archæologien och den historiska kritiken, och bland de mest utmärkta män inom detta fält är Kalaidowitsch, hwilken utpiggwit och utgiffwit ofwannämde arbete. Han är för öfrigt en outtröttlig forskare uti Ryslands forn-hälder, och har, wid utgifwandet af dithörande skrifter, blifwit rikostigt understödd af den nys aftribne rikskanslern Grefwe Numanzoff. På denna utmärkte mæcenats befohlnad har äfwen Gregorowitsch utgiffwit hwita Ryslands Archiv. — Sällskapet för Ryska historien och antikviteterna lemnade 2:a delen af sina arbeten. — Äfwen utkommo femton ark af Nestors Öfversättning, efter den så kallade Lavrentjeffska afskriften, redigerade af profesör Limköffski.

(Forts. e. a. g.)

Stockholm, tryckt hos Carl M. Carlsson, 1826.

R o m e t e n.

N:o 21.

Onsdagen den 15 Mars 1826.

Svitzes Nyheter.

Stockholm. I går, Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessans höga födelsedag, gaf H. M. Konungen en stor middag på Kongl. Slottet.

Den Conseille, som förliden gårdag skulle hållas, blef uppskjuten till i dag. Man förmodar, att de lediga Borgmästares och Rådmanns tjänsterne i Stockholm derwid blifwa återbesatte.

Det säges att Lagmannen och Riddaren af Georgii skall lemna sin befattning såsom förebragande af Hofskriverne. Detta är likväl endast ett tillryckande, hwilket i dessa dagar hyswit utspridt. Man har ännu icke hunnit gifva, hwilken hans efterträdare, i sådant fall, skulle blifwa.

Fanledning af Revisörernes Berättelse angående Banco-Verket.

(Fortf. fr. N:o 20.)

Da wi nu gå att meddela våra läsare hwad som i denna berättelse ådragit sig wår uppmärksamhet, så wi förklara att wi med denna wår åtgärd icke åsyfta något klander. Den berättelse som wi emottagit är den första i sitt slag; de som besatt att den skulle meddelas oss hade för ossigt, att genom samma uppgifter undantränga de förut circulerande falska, äfvensom fördomarne, egoismen och stråagget, för att derigenom bereda rum åt så besläffade insigter och en sådan sinnesslämning, af hwilka wisa beslut i afseende på myntwäsendet och penningsarnas circulation skulle kunna förwäntas. Att ej heller wi äga annat systemat, lärer läsaren lätteligen finna.

Denna berättelse är otill de berättelser, som styrelserna af Bankerna i Wien och Paris årligen kunna g.öra

I denna berättelses första afdelning redowisades för de uppdrag som senaste församlade Ständer gifwit Bancostyrelsen, och tillåta wi oss den anmärkning att den ingår i nog stora detaljer. I den andra afdelningen uppgifwes Bankens tillstånd, eller dess Balans-Conto öfwer skulder och tillgångar. Egentliga årsredresen, hwarifrån nemligen inkomsterne stutit och utgifterne synes icke. Årets avans finner man blott genom jemnförelse af det ena årets behållna Capital med ett annat års. Franska och Wiener Bankerna redowisa årets rörelse; de egna capitaler som de äga i denna rörelse äro gifna. Dessas tillwärt utöfwer årliga utdelningen, uppräges under titel af Reserwfond.

Det turde intressera läsaren, att här se några af de uppgifter som i dessa berättelser lemnas.

Wiener Banks berättelse öfwer resultatene af 1824 års rörelse är tryckt den 10 Jan. 1825, och Pariser Banks den 27 Jan. :

	Gyllen.
Wiener Banks inkomster stego till	3,440,521 —
Administrationskostnaden till	197,455 —
Bland Inkomsttitlarna gaf Discons rörelsen	222,222 —
Pantbelåningen	797,013 —
Affärer med staten	2,305,674 —
Castorna hade emottagit	276,752,013 —
och utgifwit	272,271,703 —
Behållning	44,014,486 —
Pariser Banks inkomster utgjordes för år 1824	7,1398,244 —
Administrationskostnaden	906,432 —

Propriet

Bland Infomstättarna gjorde	
Lånen på mercantila effecter	2,963,193 —
På Dons Royaux	756,553 —
Räntor af Statspapper	2,157,500 —
Belåningen af utländska myntslag samt guld- och silfverstänger	
hade importerat	663,742 —

Dessa effecter belånas mot 4 procent på 45 dagar, eller 18 för året. Värdet af de till belåning deponeerade metaller, hade under året roulerat emellan 75 och 85 millioner. År 1823 inbragte denna gren af Bankens rörelse endast 77,785 francs. 1825 års vinst derpå torde ej bli lika stor. Förmodligen war det Wittelska räntenedsättnings operationen, som i Paris sammanförde denna massa af myntmetaller.

Francs	
Infomna sedlar utgjorde	4,470,380,500 —
Utgifna sedlar	4,427,168,500 —
Infommit mynt	271,299,923 —
Utgifvit mynt	295,662,725 —
Omsättning af så kallade Mandats de virement, eller transport från en räkning på en annan	4,500,000,000 —
Årets omsättning är således öfver	14,000,000,000 —

Men återkommer till vår Banks, jemförelsevis högst inskränkt, ehuru i många tanka ännu mycket för vidsträckt rörelse.

§ Discontwäg roulerar en tredjedel af vår så kallade numerair eller sedelstock, neml. 10 millioner. De detalj uppgifter som berättelsen innehåller äro i så måtto wigtiga, att något hwar som finner det wara bättre att äga samma begrepp om Discontwärens beskaffenhet, än osanna, är genom dem i tillfälle att justera de begrepp som förut hworo satta i omlopp.

Vi willa endast säga oss wid uppgifterna om Banco-Disconten. Beloppet af de år 1824 utgångna nya lån går till omkring 37 millioner. Skes denna summa med 4 så har man 5 millioner, eller Banco-Discontens hela utlånta fond. Likaledes om man med 4 skar de summor, hwilka i nya lån till hwarje särskild Naring och till hwarje särskild Landskap utgått, så har man något nära proportionerna för Discontfondens fördelning.

1:0 Fonden fördelt efter Naringarne:	
Större och mindre handlande,	
fabricanter, handwerkare	29 hundrade delar
Bergsbrukande personer	18
Större jordbrukare	24
Mindre jordbrukare	6
Civila och ecclesiastique embetsmän	13
Militaira embetsmän	8
Diverse	2 — 100

2:0 Fonden fördelt efter Landskaper:	
Stockholms stad	29 hundrade delar
Östergötland	13
Bernsland	9½
Nerike	7
Dalarne	6½
Stockholms Län, Upland, Eds-dermanland, Westmanland	17
Småland, Gland och Gottland	12½
De Norra Länen	5½ — 100

Enligt berättelsen har reella fonden under loyvet af år 1825 blifwit ökad med 550,000 R: i silfwer.

Antagom en årlig fond förökning af 4 million. Efter 128 år skulle den kosta i sedlar 1½ million. Banken har 4 million sedlar att årligen dertill använda, nemligen 266,666 4 R: inflytande räntor och 66,666 4 från Stats-Contoret; och således utgår endast 1 million nya sedlar för hwarje 4 million silfwer som ingår. Om år 1825 Banken ägt 5 millioner i silfwer samt utgifwit 30 millioner sedlar, så skulle år 1835 finnas 10 millioner silfwer samt 40 millioner utgifne sedlar. Förhållandet år 1825 emellan silfweret och sedlarne war som 1: 6; år 1835 skulle förhållandet bli som 1: 4.

Will man öfvertyga sig huru riktigt beräknad den åtgärd är, att genom en uppoffring å Bankens sida, eller genom en penninge utgift, befördra importen af det silfwer som weresäljaren har att disponera, så torde följande calcul leda dertill.

Det säges att Bankens sedel tillverkning kostar årligen, afbörningen oberäknad, omkring 50,000 R: i sedlar. Att dömma efter den uppgift som Rewisörerne lemnat oss om Riksgälds-Contoret, och enligt hwilken, utom afbörningen, Riksgäldsedel-tillverkningen för år 1823 kostat öfwer 11,000 R:, anse wi för sannolikt att hela sedeltillverkningen för både Banken och Riksgälds-Contoret, när tjenstemännens